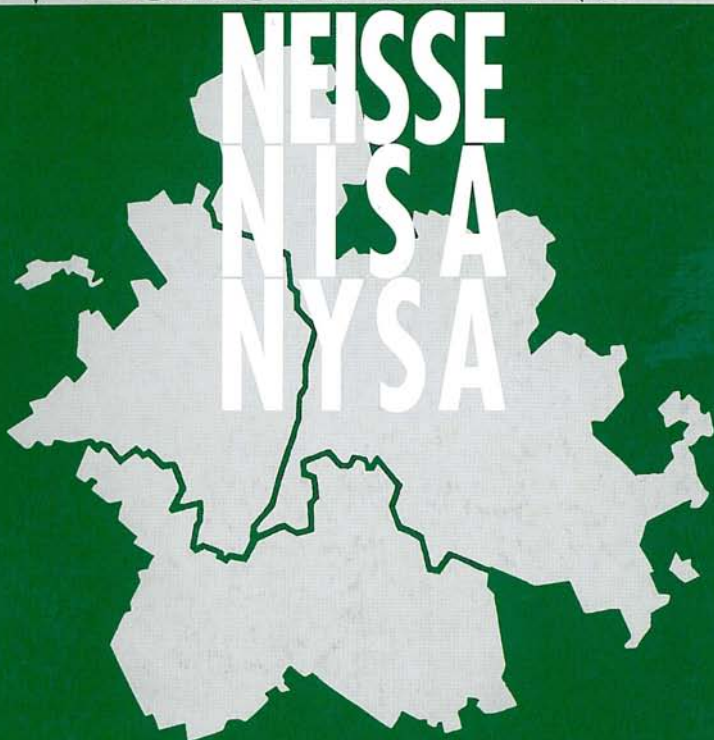

OKRESY
V EUROREGIONU

NEISSE
NISA
NYSÄ

Podpořeno z programu Phare CBC

This project is supported by European Union's Phare Programme

Okresní úřad Jablonec nad Nisou
Český statistický úřad, Krajská reprezentace Liberec
Statistisches Landesamt des Freistaates Sachsen
Urząd Statystyczny we Wrocławiu

OKRESY V EUROREGIONU NEISSE- NISA- NYSA

2000

Úvodní slovo

V Euroregionu Nisa se rozvinuly různé formy přeshraniční spolupráce. Základem pro vzájemnou komunikaci, porozumění, poznání se stávají informace. Proto roste poptávka po materiálech, publikacích, které srozumitelným způsobem přinášejí zajímavé a aktuální údaje o Euroregionu. Tyto materiály nemalou měrou přispívají k prohlubování vzájemných kontaktů. Řadí se mezi ně také statistické publikace, které vznikají ve vzájemné spolupráci Českého statistického úřadu, Krajské reprezentace Liberec, Statistického úřadu svobodné země Sasko v Kamenz a Statistického úřadu ve Wroclawi.

Současným společným dílem výše uvedených statistických úřadů, za přispění Okresního úřadu Jablonec nad Nisou, okresních sekretariátů Euroregionu a městských správ svobodných měst Saska je publikace „Okresy v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa“. Tento materiál navazuje na vydanou brožuru „Města v Euroregionu Neisse – Nisa – Nysa“ a na ročenku „Euroregion Neisse – Nisa – Nysa“, která byla vydána v roce 1998.

Publikace se skládá ze tří dílčích částí. V úvodní části je prezentována celková charakteristika Euroregionu Neisse – Nisa – Nysa, podávající informace o vzniku, statutu, právních a institucionálních základech, organizační struktuře. Druhá část přináší informace o právních základech a působnosti okresů. Ve třetí, nejobsáhlejší části jsou uvedeny všeobecné charakteristiky jednotlivých okresů Euroregionu Nisa.

Věříme, že vydání publikace v českém, německém a polském jazyce, podobně jako publikace vydané v předchozích obdobích, bude přínosem pro další rozvoj přeshraniční spolupráce.

Bohdan Tomáš

přednosta Okresního úřadu v Jablonci nad Nisou

Ladislav Knap

ředitel Českého statistického úřadu, Krajské reprezentace Liberec

Henry Hasenpflug

Prezident Statistického úřadu svobodné země Sasko v Kamenz

Bożena Kodeniec

ředitelka Statistického úřadu ve Wroclawi

Obsah

Úvodní slovo.....	3
Mapa Euroregionu Nisa.....	5
Celková charakteristika Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	7
Charakteristika území	8
Územní jednotky náležející do Euroregionu	11
Okresy Euroregionu	14
Právní základy, působnost okresů	17
Česká republika.....	17
Spolková republika Německo	22
Polská republika.....	25
Všeobecná charakteristika okresů Euroregionu Nisa	29
Okresy české části ERN	30
Mapa české části ERN.....	31
Česká Lípa	33
Jablonec nad Nisou	36
Liberec	39
Semily	43
Šluknovský region.....	46
Okresy německé části ERN	48
Mapa německé části ERN	49
Niederschlesischer Oberlausitzkreis	51
Görlitz	53
Hoyerswerda	55
Löbau-Zittau	56
Bautzen	58
Okresy polské části ERN	60
Mapa polské části ERN	61
Bolesławiecki	63
Jeleniogórski.....	65
Jelenia Góra.....	67
Kamiennogórski	69
Lubański	71
Lwówecki	73
Zgorzelecki	75
Złotoryjski	77
Żarski.....	78
Tabulková část	80
Základní ukazatele	
Počet obcí, obyvatelstvo, rozloha, hustota	81
Rozloha okresů, bilance půdy	84

- česká strana
 německá strana
 polská strana
 části okresů ve kterých obce nejsou členy Euroregionu

Celková charakteristika Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa

Vznik a zásady Euroregionu

Euroregion Neisse - Nisa - Nysa je euroregionem tří hraničních oblastí nacházejících se v srdci Evropy na území, kde se stýkají hranice *České republiky, Spolkové republiky Německo a Polské republiky*. Všechny tři oblasti spojuje mnoho společných zájmů a problémů vyplývajících z mnohaleté historie evropského kontinentu. Mimořádná geopolitická poloha Euroregionu je dána tím, že se nachází na hranici Evropské unie a zemí Střední a Východní Evropy. Je to území, kde se vytváří vztahy východ - západ v nové evropské dimenzi.

Vznik Euroregionu iniciovala zakládající konference, která se konala v květnu 1991 v Zittau pod patronátem prezidentů tří států: Václava Havla, Richarda von Weizsäckera a Lecha Wałęsy, za účasti více než 300 zástupců české, německé a polské strany. Ke konci roku 1991 potvrdilo přistoupení do Euroregionu 34 obcí z vojvodství jeleniogorského, 5 okresů ze severních Čech a 9 okresů a jedno samostatné město z východního Saska. Oficiální den vzniku Euroregionu je *21. prosinec 1991* - den prvního zasedání Rady Euroregionu v Zittau, na kterém zástupci všech tří stran schválili ustavení „Euroregionu Nisa“ jako první přeshraniční struktury ve střední a východní Evropě.

Z formálního hlediska je Euroregion dobrovolným zájmovým sdružením obcí a okresů bez právní subjektivity v souladu s právními předpisy zúčastněných zemí. Všechny orgány Euroregionu působí v rámci norem svých zemí. Společenství tvoří tři *komunální svazy okresů, měst a obcí*:

- z české strany: Euroregion Nisa - Regionální sdružení Euroregion Nisa,
- z německé strany: Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse e.V.,
- z polské strany: Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa.

Tyto svazy uzavřely *dohodu o vzájemné spolupráci*, za tímto účelem vytvořily celou odpovídající organizační strukturu a také se dohodly na služebním řádu společných institucí.

Nejvyššími orgány jsou *Rada a Prezidium*, které tvoří v paritním zastoupení představitelé jednotlivých částí Euroregionu volení regionálními konferencemi. *Regionální konference* jsou demokraticky vybrané reprezentace měst, okresů a obcí jednotlivých částí Euroregionu. Výkonným orgánem Euroregionu jsou *Regionální sekretariáty* v Zittau, Liberci a

Jelenie Góre. Pod kontrolou Rady a Prezidia vyřizují administrativní záležitosti týkající se euroregionálních struktur a koordinují činnost pracovních skupin, které řeší odborné problémy v rámci jednotlivých oblastí činnosti Euroregionu, vypracovávají návrhy a doporučení pro Radu. Sekretariáty se zabývají rovněž tzv. malými projekty, které mají především přeshraniční charakter, jsou financovány ze strukturálních fondů a jsou realizované členy ERN. Počet členů, odborné a personální složení národních pracovních skupin je vnitřní záležitostí každé ze tří stran zúčastněných v Euroregionu. Na začátku působnosti Euroregionu bylo 7 pracovních skupin, v současné době je jich 15:

• Ekologie a energetika	• Sport
• Územní plánování a komunikace	• Turistika
• Kultura a umění	• Věda
• Hospodářství	• Statistika
• Ochrana před katastrofami	• Historie
• Ochrana zdraví a sociální záležitosti	• Státní správa a samospráva
• Správa	• Ochrana historických památek
	• Bezpečnost

Práce všech orgánů Euroregionu je založena na paritním zastoupení, rotaci a konsensu.

Trojstranné spolupráci podstatně pomáhá tvůrčí prostředí. Vysoké školy nacházející se na území Euroregionu spolupracují mimo jiné v rámci Střediska pro koordinaci výzkumu vysokých škol ERN se sídlem v Liberci a Mezinárodního institutu vysokých škol se sídlem v Zittau.

Po 9 letech existence se ERN i přes některé problémy stal přeshraničním euroregionem s výrazným vymezením identity, způsobem fungování a také stabilitou vnitřních struktur.

Charakteristika území

Do roku 1999 rozloha Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa činila 12,2 tisíc km². Po vystoupení okresu Kamenz ze struktury Euroregionu a přistoupení nových členů na polské straně zaujímá ERN 13,6 tisíc km², z toho 51% právě na území Polska, 26% tvoří česká část a 23% část německá. Na celém území žije 1,8 mil. obyvatel, z toho 41% na polské straně, 27% na české a 31% na německé straně. Střední a jižní části Euroregionu dominují hory a výšiny. Západní část nese ráz nížinné krajiny Dolní Lužice a Dolnoslezských lesů. Díky své geografické poloze je Euroregion zajímavé území mírného klimatu, na kterém nacházíme:

- krajinné a turistické zajímavosti
- památky a kulturní atrakce
- hustou sítí komunikací
- průmysl rozvinutý na místním přírodním bohatství

Největším městem Euroregionu je Liberec (okolo 100 tisíc obyvatel) a největší řekou oblasti je Nisa.

Česká část

Česká část Euroregionu zaujímá 3 545 km² (okolo 5% rozlohy České republiky) a žije zde asi 483 tisíc obyvatel.

V české části ERN se rozprostírá několik pohoří. Největšími z nich jsou *Jizerské hory a Krkonoše*. Tyto hory, které se nacházejí na severu, poskytují společně s Lužickými horami mnoho příležitostí pro pěší a cyklistickou turistiku a mnoho příležitostí pro zimní sporty. Na jihu české části ERN se nachází přírodní oblast známá svými ojedinělými skalními útvary z pískovce – *Český Ráj*.

K nejvýznamnějším řekám patří *Lužická Nisa, Smědá, Ploučnice a Jizera*. Charakteristické pro tento region jsou nádrže s pitnou vodou (Souš, Josefův Důl a Černá Nisa). Nacházejí se zde také četné vodní plochy, nejznámější je Máchovo jezero.

Tato oblast je bohatá i na historické památky, jako např. zámek knížete *Valdštejna* ve Frýdlantu, *barokní kostel* v Jablonném v Podještědí, středověké hrady a zámky (Valdštejn, Sychrov, Hrubá Skála). Rovněž jsou zajímavá místa prvního osídlení z období neolitu.

V české části Euroregionu je rozvinut *sklářský průmysl, metalurgický, textilní, oděvní, stavební, potravinářský průmysl* a průmysl umělých hmot.

Významná města české části Euroregionu mají dobré silniční a železniční spojení. Město Liberec je spojeno s Prahou rychlostní čtyřproudovou silnicí, na kterou se napojují komunikace z dalších významných měst (Jablonec, Semily, Turnov). Vedle toho je v Liberci letiště pro vnitrostátní provoz a u České Lípy bývalé vojenské letiště.

Německá část

Německá část Euroregionu zaujímá 3 136 km² (17% rozlohy Sasky), kde žije přibližně 548 tisíc obyvatel.

Region je charakteristický bohatou krajinou. Nacházejí se v něm rozlehlá *vřesoviště*, pojezerní krajiny, *lesy*, pásmo *Žitavských hor* a také krásná *Hornolužická pahorkatina*. Nejvyšším vrcholem v německé části Euroregionu je *Lausche* (793 m n.m.). Mezi další turisticky oblíbené

vrcholy patří Czorneboh a Görlitzer Landeskrone. Nejvýše položenou obcí jsou lázně *Jonsdorf* (452 m n.m.) v okrese Löbau-Zittau.

Mezi nejvýznamnější řeky německé části Euroregionu patří *Lužická Nisa, Spreewa, Schwarze Elster a Weiße Schöps a Schwarze Schöps*.

Architektura *Görlitz, Bautzen a Zittau* je svým kompaktním charakterem, který se vyskytuje velmi zřídka, unikátním jevem na celém území Německa. Výjimečný charakter mají i hornolužické stavby, které jsou památkovým komplexem lidové architektury.

V oblasti hospodářství hraje na tomto území hlavní roli důlní průmysl (hnědé uhlí), energetický, textilní, oděvní, strojírenský a sklářský průmysl a dále zemědělství a zahradnictví.

Tato oblast byla po staletí důležitým centrem, kde se křížila cesta „*Via Reggia*“ ze západu na východ s tzv. solnou cestou směřující ze severu na jih. V současné době jsou vnitřní a vnější komunikační spoje velmi dobré. Dálnice směrem na Dresden byla prodloužena až na hranici s Polskem a dvě železniční tratě Zittau - Berlin a Zittau - Leipzig budou v krátkém čase zapojeny do komunikační sítě „*Inter-City*“.

Polská část

Polská část Euroregionu zaujímá 6 927 km² (asi 2% rozlohy Polska), kde žije 736 tisíc lidí. I za hranicemi jsou známa horská turistická a rekreační centra: *Szklarska Poręba, Karpacz, Jelenia Góra* (lázně Cieplice) a *Świeradów Zdrój*.

Krajinnému rázu této části ERN dominují hory. Je to oblast přírodně i krajinně zajímavá. Podél české hranice leží *Jizerské hory* a pásmo *Krkonoš*, které obklopují Jeleniogorskou kotlinu, *Kačavské hory* a *Janovické rudavy*. V Krkonoších se nachází nejvyšší vrchol v Euroregionu - *Sněžka* (1 603 m.n.m.). Turisticky přitažlivé jsou také *Dolnoslezské lesy* na severu a doliny řek *Kwisy, Kaczawy a Bobru*. Region má bohaté zdroje minerálních a léčivých vod. V *Świeradowie Zdroju* se vyskytují radonové vody a v lázních *Cieplice* termální vody o teplotě do 73°C, které jsou využívány při léčbě mnoha nemocí.

Cestovnímu ruchu a lázeňským službám prospívají dobré komunikační spoje a mnohá ubytovací a restaurační zařízení. V této části ERN se nachází důležitá křižovatka železnice, která spojuje jih Evropy se Skandinávií a kříží se s dálnicí Wrocław – Berlín a mezinárodními tratěmi na Dresden, Leipzig a München.

Velmi zajímavé pro návštěvníky tohoto regionu je jeho kulturní dědictví. Většina měst a městeček pochází z XII. - XV. století. Do dnešních dob se zachovalo jejich původní urbanistické uspořádání. Dávné rezidence, zámky a dvory jsou charakteristické svými vysokými uměleckými

hodnotami. Významné místo zaujímají *piastovské gotické zámky* a sakrální objekty. Nejvýznamnějšími památkami jsou: *opatství cysterciánů* ze XIII. století v Krzeszwie, *kostelík Wang* ze XIII. století v Krapaczu a zříceniny středověkých hradů - *Chvojník, Bolczów, Bolków*.

V polské části Euroregionu se vyskytují mnohá přírodní bohatství: hnědé uhlí, dolomit, křemen, kaolín, čedič a drahé nerosty. Velmi důležitou úlohu v hospodářství plní průmysl. Je zde rozmístěno mnoho podniků v různých odvětvích: palivo-energetickém, důlním, sklářském, stavebním, keramickém, textilním, oděvním, metalurgickém, strojírenským a elektrotechnickém.

Územní jednotky náležející do Euroregionu

Příslušnost k ERN znamená formální členství v jednom ze tří regionálních společenství. V současné době tato společenství čítají 202 členů. Komunální svazy tvořící společně Euroregion mají blízké zásady přijímání svých členů. Vůle přistoupit do společenství má být vyslovena ve schválení rady jednotky aktu přihlášení.

V souladu se statutem *Regionálního sdružení - Euroregionu Nisa* mohou být jeho členy města, obce a jiné právní osoby z okresů: Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Děčín a Semily. Na konci roku 1999 společenství zahrnovalo 143 členů, z toho 136 měst a obcí, pět okresů a dva spolky. Průměrná rozloha okresů v české části ERN činí 791 km² a žije zde 107 tisíc osob. Členy ERN na české straně jsou následující jednotky:

Obce

1. Albrechtice v J. h.	20. Chuchelna	39. Horní Řasnice
2. Bedřichov	21. Čtverín	40. Hrádek nad Nisou
3. Bělá u Semil	22. Cvikov	41. Hrubá Skála
4. Benešov u Semil	23. Desná v J.h.	42. Jablonec n. Nisou
5. Bezděz	24. Děřichov	43. Jablonné v Podj.
6. Bílá	25. Doksy	44. Janov n. N.
7. Bílý Kostel	26. Dolní Podluží	45. Janův Důl
8. Bílý Potok	27. Dolní Poustevna	46. Jeřmanice
9. Blíževedly	28. Doubice	47. Jilemnice
10. Bozkov	29. Dubnice	48. Jindřichovice
11. Brniště	30. Frýdlant	49. Jiřetín p. J.
12. Bulovka	31. Habartice	50. Jiříkov
13. Černousy	32. Hamr na Jezeře	51. Josefův Důl
14. Česká Lípa	33. Harrachov	52. Kamenický Šenov
15. Český Dub	34. Hejnice	53. Karlovice
16. Cetenov	35. Heřmanice	54. Koberovy
17. Chotyně	36. Hlalice	55. Kobyly
18. Chrástava	37. Hodkovice n. M.	56. Kořenov
19. Chřibská	38. Horní Podluží	57. Krásná Lípa

pokračování

58.	Krásný Les	88.	Pěnčín	118.	Svojkov
59.	Křižany	89.	Pertoltice	119.	Svor
60.	Krompach	90.	Plavy	120.	Sychrov
61.	Kryštofovo Údolí	91.	Polevsko	121.	Tanvald
62.	Lázně Libverda	92.	Příšovice	122.	Turnov
63.	Liberec	93.	Proseč p. J.	123.	Varnsdorf
64.	Lipová u Šl.	94.	Radčice	124.	Velké Hamry
65.	Lišný	95.	Radimovice	125.	Velký Šenov
66.	Lobendava	96.	Rádlo	126.	Višňová
67.	Lomnice n. P.	97.	Ralsko	127.	Vlastibořice
68.	Loužnice	98.	Raspenava	128.	Všelibice
69.	Lučany n. N.	99.	Rokytnice n.J.	129.	Záhoří
70.	Mařenice	100.	Rumburk	130.	Zahrádky u Č.L.
71.	Maršovice	101.	Rybniště	131.	Zákupy
72.	Mikulášovice	102.	Rychnov u Jabl.	132.	Zásada
73.	Mimoň	103.	Rynoltice	133.	Zdislava
74.	Mírová p. K.	104.	Semily	134.	Zlatá Olešnice
75.	Mníšek	105.	Šimonovice	135.	Žďárek
76.	Nová Ves n.N.	106.	Skalice u Č.L.	136.	Železný Brod
77.	Nová Ves u Chr.	107.	Sloup v Čechách	Okresy	
78.	Nové Město p.S.	108.	Šluknov	137.	Česká Lípa
79.	Noviny p. R.	109.	Smržovka	138.	Děčín (Šluknov)
80.	Nový Bor	110.	Soběslavice	139.	Jablonec n.N.
81.	Nový Oldřichov	111.	Sosnová	140.	Liberec
82.	Ohrazenice	112.	Staré Křečany	141.	Semily
83.	Okrouhlá	113.	Stráž n.N.	Spolky	
84.	Oldřichov v H.	114.	Stráž p. R.	142.	Regionální hosp.
85.	Osečná	115.	Stvolínky		komora Nisa
86.	Paceřice	116.	Světlá p.J.	143.	Sdružení pro
87.	Paseky n.J.	117.	Svijanský Újezd		Český Ráj

V německé části ERN v souladu se statutem *Komminalgemeinschaft Euroregion Neisse e. V.* mohou být jeho členy okresy a samostatná města z okresu Oberlausitz-Niederschlesien. V současné době je společenství složeno z pěti členů, z toho jsou tři okresy a dvě samostatná města. Na rozloze tří okresů se nachází 78 obcí a 19 měst. Průměrná rozloha okresů v německé části ERN činí 998 km², na kterých žije 143 tisíc lidí. Členy Euroregionu jsou následující územní jednotky:

Okresy

1.	Bautzen	Města na úrovni okresu	
2.	Niederschlesischer Oberlausitzkreis	4.	Görlitz
3.	Löbau-Zittau	5.	Hoyeswerda

V souladu se statutem *Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Nysa* se členové dělí na běžné, čestné a podporující. Běžným členem může být každá obec a každý okres ležící na území Polské republiky. Na konci května roku 2000 společenství slučovalo 58 těchto členů, z toho 8 okresů¹, jedno okresní město a 49 obcí, ze kterých 41 se nachází na území okresů, které jsou členy a zbylých 8 v okresech nepřináležejících k společenství. Ze všech okresů náležejících do ERN sedm se nachází v dolnoslezském kraji a jeden v lubuzském. Je třeba vzít v úvahu, že ne všechny obce okresů, které jsou členy ERN, nenáleží do společenství. Průměrná rozloha okresů v polské části ERN činí 784 km² a bydlí v nich 71 tisíc obyvatel. Statut člena společenství může získat – na základě schválení regionální konference společenství - fyzická nebo právnická osoba, která přislíbí finanční podporu nebo vnese určitý vklad do práce společenství. Členy Euroregionu na polské straně jsou následující územní jednotky:

¹ Tyto okresy se přihlášily ke vstupu do struktur ERN v roce 1999

Obce

1. Bogatynia	18. Lubomierz	34. Przewóz
2. Boguszów Gorce	19. Lwówek Śląski	35. Siekierczyn
3. Bolesławiec	20. Łęknica	36. Stara Kamienica
4. Bolków	21. Marciszów	37. Sulików
5. Dobromierz	22. Mirsk	38. Szklarska Poręba
6. Gozdńica	23. Mściwojów	39. Świeradów Zdrój
7. Gryfów Śląski	24. Mysłakowice	40. Świerzawa
8. Janowice Wielkie	25. Nowogrodziec	41. Węgliniec
9. Jawor	26. Olszyna	42. Wleń
10. Jeżów Sudecki	27. Osiecznica	43. Wojcieszów
11. Kamienna Góra ^{a/}	28. Paszowice	44. Wymiarki
12. Kamienna Góra ^{b/}	29. Piechowice	45. Zawidów
13. Klarpacz	30. Pielgrzymka	46. Żgorzelec ^{a/}
14. Kowary	31. Pieńsk	47. Żgorzelec ^{b/}
15. Leśna	32. Platerówka	48. Złotoryja ^{a/}
16. Lubań	33. Podgórzyn	49. Złotoryja ^{b/}
17. Lubawka		a/ obec, b/ město

Okresy

50. Bolesławiecki	53. Lubański	56. Złotoryjski
51. Jeleniogórski	54. Lwówecki	57. Żarski
52. Kamiennogórski	55. Zgorzelecki	58. Jelenia Góra
		město na úrovni okresu

Okresy Euroregionu

Okresy v systému územních jednotek

Na území Euroregionu se střetávají specifické národní soustavy územních jednotek, mezi kterými významnou pozici zaujímají okresy. Současná pozice okresů je výsledkem změn v územním rozdělení, které proběhly v posledních letech v České republice, ve svobodné zemi Sasko a v Polsku.

Česká republika

Od 1. ledna 2000 byla na základě ustanovení zákona č. 347 ze 3. prosince 1997 provedena změna v *rozdělení územních jednotek* v České republice, nezměnilo se však jejich dosavadní *tříúrovňové uspořádání*. Nejvyšší úrovní rozdělení je stanoven nadále *kraj*, jejich počet se však zvýšil z 8 na 14. Administrativní územní jednotkou střední úrovně je *okres*. Nejnižší pozici tvoří *obce*, jejichž rozloha je značně menší než u polských obcí. Záměrem je zvýšení velikosti obcí a tedy snížení jejich počtu.

Svobodná země Sasko

V čtyřstupňovém administrativním rozdělení Německa zaujímá nejvyšší pozici spolková země (*Land*), druhou pozici administrativně-vládní obvod (*Regierungsbezirk*) a zbývající dvě úrovně (se samosprávným charakterem) okres (*Kreis*) a obec (*Gemeinde*). Reforma administrativního rozdělení zavedená v roce 1994 v Sasku způsobila výrazné snížení počtu okresů.

Polsko

Reforma zřízení v Polsku, která vstoupila v platnost 1. ledna 1999, od základu přebudovala systém územního uspořádání země a systém veřejné (administrativní) správy. Výsledkem změny územního uspořádání regionů jsou *tři úrovně jednotek*: změněný systém *vojvodství* (snížený počet vojvodství z 49 na 16), *nově vzniklé okresy* a dosavadní *obce* (obce městské, městsko-vesnické a vesnické). Druhá a třetí úroveň se označuje často společným názvem „lokální úroveň“.

Pozice okresů v územním rozdělení *České republiky*, *Německa* a *Polska* a seznam územních jednotek vystupujících v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa je představena v následujících tabulkách.

Soustava jednotek v územním uspořádání České republiky, Německa, Polska

Česká republika	Německo	Polsko
<p>Kraj je nejvyšší územně správní jednotka na území České republiky.</p> <p>Do 31.12. 1999 se ČR rozdělovala na 8 krajů. Průměrná velikost krajů činila 9 900 km².</p> <p>Od 1.1. 2000 se Česká republika dělí na 14 krajů včetně hlavního města Prahy. Průměrná rozloha kraje činí 5 600 km².</p>	<p>Land (spolková země) nejvyšší územně správní jednotka v Německu.</p> <p>Německo se dělí na 16 spolkových zemí. Průměrná rozloha země je 22 300 km².</p>	<p>Wojewodstwo (kraj) nejvyšší územní jednotka v Polsku.</p> <p>Polsko se dělí na 16 vojvodství. Průměrná rozloha vojvodství činí 19 500 km².</p>
/	<p>Regierungsbezirk (kraj administrativně – vládní). Německo se dělí na 32 krajů administrativně vládních. Průměrná rozloha kraje administrativně vládního činí 11 200 km².</p>	/
<p>Okres je územně správní jednotka středního stupně a je vymezen okresní hranicí.</p> <p>Česká republika se dělí na 77 okresů. Průměrná rozloha okresu činí 1 000 tis. km².</p>	<p>Kreis (okres) Okresy se dělí na Landkreise (okresy) a Kreisfreie Städte (města na úrovni okresů).</p> <p>Německo je rozděleno na 323 okresů¹⁾ a 117 měst na úrovni okresů. Průměrná rozloha okresu činila 800 km².</p>	<p>Powiat (okres) jednotka</p> <p>Polsko se dělí na 308 okresů a 65 měst, která jsou na úrovni okresů. Průměrná rozloha okresů je 800 km².</p>
<p>Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí obce. Obec je samosprávným společenstvím občanů, základem místní samosprávy. Je právnickou osobou, má vlastní majetek a s nímž</p>	<p>Gemeinde (obec) územní jednotka čtvrtého stupně.</p>	<p>Gmina (obec) základní územní jednotka, jejich obyvatelé tvoří společnost lokální, pro potřebu statistiky jsou tři skupiny obcí – městské, městsko-vesnické, vesnické (venkovské).</p>

samostatně hospodaří. V České republice je 6 244 obcí. Průměrná rozloha obce činí 12,6 km ² .	V Německu je 14 197 obcí. Průměrná velikost obce činí 25 km ²	V Polsku je 2 489 obcí, z toho 318 městských, 567 městsko-venkovských a 1 604 venkovských. Průměrná velikost obce činí 126 km ² .
---	---	--

a/ na základě územní reformy provedené v Sasku v roce 1994 došlo ke snížení počtu okresů
 Zdroj: Zpracoval Statistický úřad Wrocław na základě materiálů statistických úřadů

Jednotky územního členění v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa v r. 2000

Země	Územní jednotka	Členové Euroregionu				Územní jednotky v kraji		
		celkem	okres	město na úrovni okresu	obce	okres	město na úrovni okresu	obce
Česko	Kraj							
	Liberecký	125	4	x	119	4	x	216
	Ústecký	18	1	x	17	7	x	354
Němec-ko	Země spolkové Svobodná země Sasko	5	3	2	x	22	7	546
Polsko	Vojvodství Dolnoslezské	53	7	1	45	26	4	169
	Lubanské	5	1	-	4	11	2	83
ERN	celkem	206	16	3	185	x	x	x

Právní základy a působnost okresů

Česká republika

Právním základem fungování okresů je *Zákon o okresních úřadech*, upravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících č. 425/90 Sb. z 9. října 1990. Okres zahrnuje území obsahující vymezený počet obcí. Zřízení nebo zrušení okresu nebo jeho jiná úprava je plně v kompetenci vlády. Okres je správní jednotka sloužící k výkonu státní správy. Okres není právnickou osobou, nemá postavení samosprávného celku s právní subjektivitou.

Právní status i působnost současných okresů, a také všechny změny jejich kompetencí, jsou vymezeny již zmiňovaným zákonem z roku 1990 a jeho novely. Orgánem státní správy se všeobecnou působností v okresech jsou okresní úřady. Ve své činnosti se řídí zákony a ostatními právními předpisy a v jejich mezích usneseními vlády České republiky a směrnicemi ústředních orgánů státní správy. Poskytují odbornou pomoc obecním úřadům při výkonu přenesené působnosti, kontrolují tuto jejich činnost a v odvolacím řízení přezkoumávají správnost rozhodnutí orgánů obcí o právech a povinnostech občanů a právnických osob.

Probihající reforma státní správy v České republice bude pokračovat vytvořením volených krajských orgánů se samosprávnou působností. Volby do krajských zastupitelstev proběhnou 12. listopadu 2000. V den voleb vstoupí v účinnost nový zákon o *okresních úřadech*, podle kterého budou *okresní úřady*, jako stupeň územní státní správy, k 31. prosinci 2002 zrušeny. Do budoucna tak vznikne nová struktura veřejné správy.

Současná struktura veřejné správy v České republice se dělí na státní správu a samosprávu:

Prezident	- je volen Parlamentem ČR
Státní správa	Výkon státní správy
Ústřední státní správa	Vláda, ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy
Územní státní správa (všeobecná působnost)	Okresní úřad (v čele stojí přednost)
Místní státní správa	Pověřený obecní úřad (přenesená působnost)

Územní samospráva (od státní správy oddělená)	Obec, Město, Magistrát (samostatná působnost)
---	---

Volené orgány	Výkonné orgány
Prezident, Parlament (Poslanecká sněmovna, Senát)	Prezident, vláda a jednotlivá ministerstva Česká národní banka a Nejvyšší kontrolní úřad
Zastupitelstvo a rada obce (v čele stojí starosta)	Rada obce

Zákon o krajích (krajské zřízení) 129/2000 Sb.
datum účinnosti 12.11. 2000

Orgány kraje

Zastupitelstvo	
Rada kraje	
Hejtman	
Zvláštní orgán kraje	Krajský úřad

Zastupitelstvo kraje spravuje kraj. Skládá se z členů zastupitelstva zvolených v krajských volbách. Počet členů zastupitelstva závisí na počtu obyvatel kraje.

do 600 000 obyvatel	45 členů
nad 600 000 do 900 000 obyvatel	55 členů
nad 900 000 obyvatel	65 členů

Rada kraje je výkonným orgánem kraje v oblasti samosprávy. Tvoří ji hejtman, zástupce hejtmána (zástupci hejtmána) a další členové rady. Počet členů rady závisí na počtu obyvatel kraje.

do 600 000 obyvatel	9 členů
nad 600 000 obyvatel	11 členů

Hejtman kraje zastupuje kraj navenek. Hejtmána a jeho zástupce volí *zastupitelstvo* ze svých členů. Hejtman jmenuje *ředitele* krajského úřadu. Svolává zasedání zastupitelstva a schůzi rady kraje.

Zvláštní orgán kraje zřizuje hejtman pro výkon přenesené pravomoci.

Krajský úřad vykonává přenesenou působnost. Plní úkoly uložené mu zastupitelstvem, pomáhá činnosti výborů a komisí. V rozsahu své působnosti může úkoly ukládat i rada kraje. V čele krajského úřadu stojí *ředitel*. Počet pracovníků krajského úřadu stanoví rada kraje.

Kompetence okresních úřadů

- Státní správa v oblastech vymezených zákonem
- Kontrola hospodaření obcí ležících v okrese
- Přezkoumávání rozhodnutí obecních orgánů vydaných ve správním řízení
- Kontrola činnosti pověřených obecních úřadů a orgánů obcí v rozsahu jejich působnosti
- Stanovování výše náhrady nákladů vzniklých obcím v souvislosti s plněním výkonu přenesené působnosti
- Stanovování územního obvodu se souhlasem ministerstva vnitra obecním úřadům, tak aby každá obec byla začleněna do jednoho obvodu pověřeného obecního úřadu
- Řízení a zřizování vybraných rozpočtových a příspěvkových organizací a zařízení pro plnění svých úkolů v rozsahu své působnosti
- Ukládání pokut organizacím
- Se souhlasem ministerstva vnitra vstupování do regionálních seskupení se zahraničními partnery
- Plnění úkolů spojených s mobilizačními přípravami státu a úkoly civilní obrany a ochrany.
- Plnění úkolů spojených s řešením živelných pohrom, havárií nebo jiného nebezpečí, zpracovávání havarijního plánu a ověřování havarijní připravenosti
- Zabezpečování koordinovaného postupu integrovaného záchranného systému při likvidaci následků havárií
- Zřizování stálého štábu požární ochrany z více okresů
- Poskytování státních příspěvků na družstevní bytovou výstavbu
- Spolupráce na vypracování plánu plynofikace a teplofikace
- Vyjadřování k návrhům ovlivňujícím efektivní a rovnovážný rozvoj oblasti a koncepcím rozvoje komplexů, odvětví a oborů
- Vedení státních seznamů ochrany přírody
- Podávání návrhů, aby okolnosti, že nemovitost je chráněným územím, chráněným přírodním výtvozem nebo chráněnou přírodní památkou, byly poznamenány ve veřejných knihách a pozemkovém katastru
- Rozhodování o umístění matky s dítětem, popřípadě těhotné ženy do domova pro matky s dětmi

- Přezkoumávání převzetí nemocného do ústavní péče bez jeho souhlasu
- Vydávání lázeňských statutů
- Poskytování součinnosti ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí ČR při výkonu jeho pravomoci
- Zřizování a spravování protialkoholní záchytné stanice
- Spolupráce s orgány řídicími ústavy pro výkon vazby a nápravně výchovné ústavy pro mladistvé
- Ukládání pokut za porušení zákona
- Součinnost při zřizování oddělených pracovišť soudů
- Prohlašování rybářských revírů, vydávání povolenek k rybolovu
- Vydání pokynů pro sčítání zvěře
- Konání vyšších odborných mysliveckých zkoušek
- Sledování hospodaření v lesích dozírání na dodržování ustanovení zákona o lesích
- Přijímání oznámení o zahájení provozování dopravy nebo důvodů nezahájení provozování
- Projednávání a schvalování jízdních řádů, ukládání povinnosti provést změnu jízdního řádu
- Udělování a odnímání povolení provozovatelů vnitrostátní silniční dopravy a povolení k mezinárodní silniční dopravě
- Vykonávání státního odborného dozoru nad silnicemi, povolování uzavírek a zřizování objížděk na silnicích I. třídy
- Povolování staveb vodohospodářských děl, projednávání seznamu vodohospodářsky významných vodních toků
- Zřizování a zrušování středních škol, škol pro mládež vyžadující zvláštní péči, školských zařízení a základních škol pro rozvíjení mimořádného nadání a talentu žáků
- Hospodářské zabezpečení uvedených škol a školských zařízení a odborné vedení škol a školských zařízení
- Výkon státního dozoru na přípravu mládeže pro dělnická povolání
- Zřizování a řízení lidových (veřejných) knihoven, okresních a místních muzeí a okresních galerií

V čele okresního úřadu je přednosta, kterého jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra vnitra ČR. Je nadřazený všem pracovníkům okresního úřadu a plní funkci vedoucího organizace. Funkce přednosty je neslučitelná s funkcí poslance a s funkcí člena zastupitelstva orgánů územní samosprávy, s jinou funkcí ve státní správě a s funkcemi v politických

stranách nebo hnutí. Nesmí vykonávat jinou výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku.

Okresní úřad se člení mezi referáty a kancelář přednosta. Přednosta se souhlasem ministerstva vnitra stanoví organizační strukturu okresního úřadu, zřizuje nebo zrušuje jednotlivé referáty, určuje náplň kanceláře přednosta a jednotlivých referátů. V čele referátu a kanceláře přednosta je vedoucí, kterého jmenuje a odvolává přednosta.

Organizační členění Okresního úřadu

kancelář přednosta referát vnitřních věcí referát finanční referát životního prostředí referát okr. pozemkového úřadu referát okr. živnostenského úřadu referát regionálního rozvoje	referát dopravy referát sociálních věcí referát zdravotnictví referát obrany a ochrany referát státní sociální podpory referát kultury
--	---

Přednosta podepisuje nařízení, rozhodnutí a jiná opatření okresního úřadu, k jejich podepisování může pověřit vedoucího příslušného referátu. Činnost okresních úřadů řídí a kontroluje vláda a ministerstvo vnitra. Vláda řeší zásadní otázky celé státní správy a sjednocuje činnost všech ústředních orgánů státní správy (ministerstev) ve vztazích k okresním úřadům.

Podle zvláštních právních předpisů zřizuje přednosta zvláštní orgány, kterými jsou například: komise péče o rodinu a děti, okresní povodňová komise, okresní hygienik, okresní požární rada a rozhodčí komise k posouzení škod způsobených zvěří. Přednosta si také pro svoji potřebu zřizuje poradní orgány, jako jsou například: kolegium přednosta, okresní havarijní komise, okresní komise pro plán ukrytí, okresní komise pro prostředky individuální ochrany, škodní komise, sankční komise, okresní protidrogová komise a okresní protiradonová komise.

Okresní úřad hospodaří podle rozpočtu, který musí být vyrovnaný. Jeho příjmy tvoří 30% celookresního výnosu daně z příjmů ze závislé činnosti, příjmy z jeho činnosti a z činnosti jím řízených organizací, podílu na daních a odvodech odváděných do státního rozpočtu, správní poplatky, dotace ze státního rozpočtu a jiné příjmy stanovené obecně závaznými právními předpisy.

Orgánem umožňujícím zástupcům obcí kontrolovat hospodaření okresního úřadu, je okresní shromáždění. Podle velikosti okresu má okresní shromáždění 40 až 70 členů volených z členů obecních zastupitelstev. Toto shromáždění zasedá nejméně čtyřikrát ročně. Schvaluje a kontroluje rozpočet okresního úřadu a jeho závěrečný účet a schvaluje na návrh přednosta rozdělení dotací do rozpočtů obcí v okrese.

Spolková republika Německo

Federální struktura a organizace správy v Německu

Spolkový prezident	<ul style="list-style-type: none">- je volen spolkovým shromážděním- má převážně reprezentační úkoly
---------------------------	---

Orgán, volený ve všeobecných volbách		
Spolkový sněm - vykonává zákonodárnou moc	Spolková vláda	
	Spolkový kancléř	Spolkový ministr
Spolková rada (jmenování a pověření zástupci zemských vlád)	kompetence dle směrnic	
- prostřednictvím zemí spolupůsobí při vydávání zákonů		

Zemský sněm - vykonává zákonodárnou moc	Vláda státu (špička exekutivní moci)	
	Premiér	Státní ministr a státní sekretáři
	<ul style="list-style-type: none">- je volen zemským sněmem- potvrzován dle politických směrnic	<ul style="list-style-type: none">- jsou povolávání a odvolávání premiérem

Okresní rada a okresní sněm	Okresní rada <ul style="list-style-type: none">- předsedá okresnímu sněmu- je vedoucím okresní správy
	Okresní sněm <ul style="list-style-type: none">- stanovuje zásady pro správu okresu- je kompetentní pro všechny záležitosti okresu

Starosta a obecní rada	Starosta - předseda rady obce - vedoucí správy obce Obecní rada - zastupuje občany obce - je kompetentní pro všechny komunální záležitosti
-------------------------------	---

Německé zemské okresy jsou, podobně jako polské, samosprávné. Spolupracují s obcemi při plnění jejich úkolů a pomáhají při řešení přenesených pravomocí. Okres představuje jednotku veřejné správy země. Úřadem okresu je úřad okresního rady, který je i podřízeným správním úřadem státu.

Struktura úřadu v případě dolnoslezského hornolužického okresu

Okresní rada

Právní a komunální úřad
Kancelář okresního rady

Úřad finanční kontroly

Odbor I	Odbor II	Odbor III
Hlavní personální úřad Finanční správa Úřad veřejného pořádku Úřad kultury a školské správy	Silniční a dopravní úřad Stavební úřad Úřad pro územní plánování Úřad hospodářského dozoru	Zdravotní úřad Úřad pro mládež Sociální úřad Inspekce potravin

Okresy zajišťují vykonávání veřejných služeb, které překračují pravomoci jednotlivých obcí. V souladu se zákonem se mění právní postavení, úkoly a odpovědnost zemského okresu ve veřejné správě pro spolkovou zemi Sasko a v saském obecním uspořádání.

Hlavním orgánem zemského okresu je okresní sněm, zastupující zájmy občanů. Okresní sněm je voleným orgánem veřejné správy. Stanovuje směrnice pro správu zemského okresu, rozhoduje v záležitostech jemu příslušejících vymezených zákonů, kontroluje provádění svých rozhodnutí.

Okresnímu sněmu předsedá okresní rada. Členy okresního sněmu volí občané okresů ve všeobecných, svobodných, přímých a tajných volbách. Volební období je pětileté. Počet členů okresního sněmu v každém okrese je závislý na počtu jeho obyvatel. Mandát v okresní radě je čestnou funkcí.

Nejvyšší funkcí je okresní rada. Uskutečňuje rozhodnutí okresního sněmu a výboru. V kompetenci okresního rady je vyřizovat záležitosti veřejné správy, prostřednictvím vlastních právních předpisů nebo úkolů od okresního sněmu. Volí se na 7 let.

Kompetence

- Správa a provoz veřejných škol, dopravních škol, výchovně vzdělávacích škol i škol druhého vzdělávacího stupně
- Zajištění dopravy pro žáky
- Personální záležitosti týkající se odbornosti učitelů na zdravotních školách
- Organizace okresních voleb
- Spoluúčast na přípravě a provedení referenda
- Odborný dohled na civilní úředníky
- Úloha okresního policejního úřadu
- Výkon zbrojního zákona
- Výkon zákonných shromáždění
- Úloha všeobecné ochrany před násilím a zajištění požární ochrany
- Určování cen pozemků na základě bonity půdy
- Zajištění nemocniční péče
- Pomoc psychicky nemocným
- Udržení právní jistoty
- Nařízení sociální pomoci
- Regulace nájemného
- Aktivní podpora vzdělávání
- Informace o záležitostech sociálního pojištění
- Správa institucí denní péče o děti
- Podpora bytové výstavby
- Péče o válečné oběti
- Začlenění přistěhovalců
- Vydávání předpisů pro udělení azylového práva
- Podpora kultury a jejího rozvoje
- Zajištění provozu školních sportovišť
- Výstavba okresních silnic
- Přidělení dotací pro zvláště frekventované okresní silnice
- Dohled na dodržování pravidel silničního provozu
- Udělování řidičských oprávnění
- Dozor nad zdravotnictvím, potravinářstvím a veterinářstvím

- Epidemiologický dozor
- Prevence zvířecích epidemií
- Dohled na zásobování vodou a zdravotní nezávadnosti plaveckých bazénů
- Péče o odpady
- Ochrana před katastrofami
- Ochrana vodních zdrojů, imisní ochrana a ochrana přírody
- Dozor nad stavebními úřady
- Dohled nad dodržováním zákona o poskytování gastronomických služeb
- Dozor nad kvalitou služeb a dodržováním provozní doby
- Monitorování pořádkových nepokojů, jejich řešení a prevence

Polská republika

Právní základ fungování okresu v polské části ERN tvoří: zákon z 5. června 1998 o okresní samosprávě, zákon z 24. července 1998 o změně některých zákonů vymezujících veřejno-administrativní kompetence orgánů spolu s reformou státního zřízení, nařízení Rady Ministrů z 10. srpna 1998 ve věci vytvoření okresu a jeho statutu.

Okres je nadobecní jednotka, z hlediska právního je to jednotka, která představuje druhý stupeň územního uspořádání. Shodně se zákonem okres určuje územní vymezení spolu s lokální společenskou samosprávou utvořenou přes jeho obyvatele (okresní veřejnost). Je to samosprávné okresní sdružení, a ne jako před rokem 1975 součást vládní administrativy.

Okres představuje z pohledu sídelního a prostorového uspořádání dosti stejnorodé území a také společenský a hospodářský svazek, který zajišťuje schopnost vykonávat veřejné úkoly. Působení okresu (a sdružení obcí, které ho tvoří) a také všechny změny jeho působnosti jsou vymezeny nařízením **Rady Ministrů** po zvážení názorů zainteresovaných rad obcí, rad okresů a sejmů vojvodství. Specifickou kategorií územního rozdělení v Polsku jsou města, která mají práva okresu. Ve znění zákona o okresní samosprávě takový status mají města čítající více než 100 tisíc obyvatel, a také ta města, která zahájením reformy zřízení z 31. prosince 1998 přestala být sídly vojvodství.

Posláním okresu, jeho úřadů a administrativních orgánů je uspokojit všeobecné potřeby obyvatelstva vykonáváním veřejných úkolů nevyhrazených zákonem pro jiné úrovně správy, tj. centrální, regionální a obecní. Okresy se zabývají těmi veřejnými službami, se kterými by si obce

nemusely sami poradit, protože by to buď bylo pro ně příliš drahé, či to překračuje možnosti jednotlivých obcí. Místo okresu v uspořádání veřejné správy představuje tabulka.

Struktura a způsob jmenování orgánů veřejné správy v Polsku

PREZIDENT	
PARLAMENT (SEJM, SENÁT)	VLÁDA centrální úroveň
SEJM VOJVODSTVÍ	VOJVODA VÝBOR VOJVODSTVÍ regionální úroveň
RADA OKRESU RADA OBCE	OKRESNÍ VÝBOR OBECNÍ VÝBOR lokální úroveň
volený orgán ve všeobecných volbách	jmenovaný orgán

Kompetence

- Správa a provoz veřejných škol, speciálních základních škol, škol uměleckých I. a II. stupně, zdravotních, zemědělských a jiných škol
- Vydávání souhlasu k zakládání veřejných středních škol
- Plnění vlastnických povinností ve všeobecných nemocnicích a jiných veřejných zdravotnických zařízeních
- Prevence v oblasti drogových závislostí, infekčních nemocí a epidemií
- Správa okresního centra pomoci rodinám a sociální pomoci
- Zajišťování péče v náhradních rodinách
- Poskytování peněžní pomoci bezdomovcům
- Podpora náhradní rodinné péče a poskytování rodinných a pečovatelských dávek

- Správa a provoz okresních pracovišť v oblasti turistiky a sportu
- Financování sportovních klubů
- Zajišťování bezpečnosti osob přebývajících např. v horách
- Vedení okresních, kulturních institucí (veřejných knihoven a muzeí) a ochrana kulturních statků
- Vyjadřování stanoviska ke stavu silnic v regionech a vojvodstvích
- Zařazování silnic do kategorií okresních silnic a zajišťování údržby a rekonstrukce silniční sítě
- Zajišťování provozu na okresních silnicích
- Registrace vozidel, vydávání a kontrola platnosti řidičských oprávnění, školení a přezkušování řidičů
- Vrchní dozor nad kvalitou krmení zvířat
- Vydávání některých povolení v oblasti se lovu
- Vyjímání některých loveckých lokalit z povolení
- Vydávání rybářských lístků a loveckých povolení
- Sledování výnosů plynoucích z výlovu ryb
- Koordinace veřejných akcí na území okresu nebo několika obcí v okresu
- Provádění činnosti vyplývající ze správy povinných poplatků od občanů a bydlicích obyvatel na veřejné akce na území okresu
- Správa okresních, veřejných a administrativních budov
- Snižování nezaměstnanosti a podpora rozvoje místního trhu práce
- Spolupráce s nevládními institucemi

Kompetence okresu nemohou narušovat rámec působnosti obcí. Okres není konkurenční nebo nadřazenou jednotkou obcí. Tvoří spolu s obcemi lokální samosprávu.

V polské části Euroregionu za účelem vykonávání veřejných úkolů mohou okresy tvořit svazky s jinými okresy a nebo s obcemi. Jako orgány okresu jsou obyvateli voleny ve všeobecném hlasování Rada (od 20 do 60 radních) a také výbor.

Volební období rady je čtyřleté. Odvolání rady okresu před uplynutím volebního období může nastat pouze cestou okresního referenda. Referendum může rozhodnout také o jiných důležitých otázkách okresu. Mezi úkoly Rady patří mimo jiné: schvalování okresního rozpočtu, vydávání usnesení ve věci výše daní a poplatků obyvatel, ve věcech

majetkových atd. Mandát radního okresu nemůže být spojován s mandátem radního obce nebo radního vojvodství.

Výbor okresu, ve složení starosta jako předseda, vícestarosta a členové, je výkonným orgánem okresu. Starosta je vedoucím okresního úřadu a představitelem samosprávné administrativy a také dalších 5 úřadů a to:

Okresní velitelství	Inspekce
Policie	Veterinární dozor
Požární stráž	Stavební dozor
	Sanitární dozor

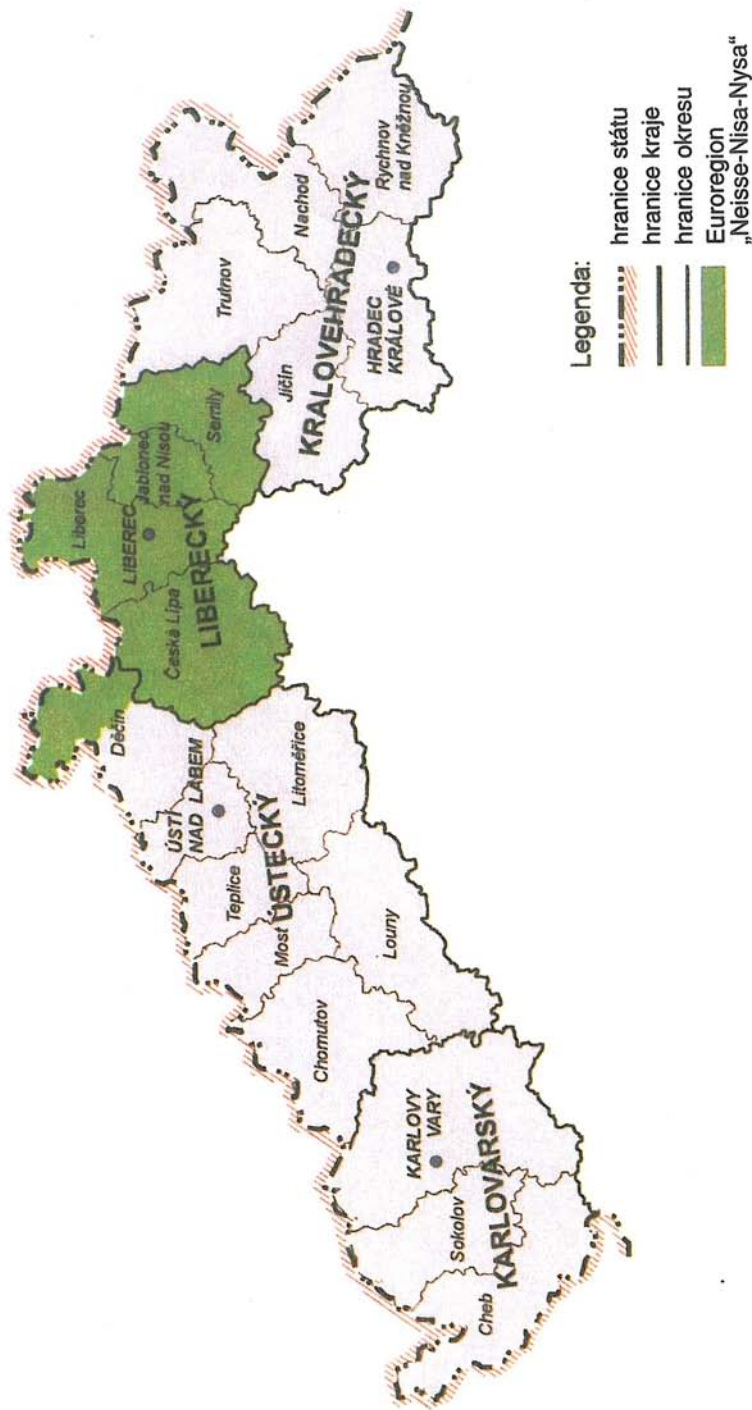
Okres vede samostatné účetnictví na základě svého rozpočtu. Přípravování projektu rozpočtu a jeho eventuální změny náleží výlučně do kompetencí okresního výboru. Příjmy okresu pochází mimo jiné z účasti na příjmech z daní do státního rozpočtu ve výši stanovené zákonem, subvencí ze státního rozpočtu na úkoly realizované v působnosti okresů, příjmů okresních rozpočtových jednotek, příjmů z majetku okresu, z vyrovnávacích subvencí ze státního rozpočtu a jiných zdrojů. Za spravování rozpočtu odpovídá okresní výbor.

Dozor nad činností okresu vykonává předseda Rady Ministrů a také vojvoda, ve finančních záležitostech pak Regionální účetní komora (Regionalna Izba Obrachunkova – RIO). V případě závažného porušení ústavy nebo zákona radou okresu Sejm na návrh předsedy Rady Ministrů může cestou usnesení ukončit činnost radě okresu, což je rovnocenné s rozpuštěním všech okresních orgánů. Taková situace vede v důsledku k volbě nových radních do následujícího volebního období.

*Všeobecná charakteristika
jednotlivých okresů
Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*

*Okresy české části
Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*

Okresy České republiky náležící do Euroregionu „Neisse-Nisa-Nysa“

Česká Lípa

Leží v západní části Libereckého kraje. Je pohraničním okresem. Na severu hraničí krátkým úsekem s Německou spolkovou republikou. Rozlohou 1 137 km² je největším okresem Libereckého kraje, z jehož velikosti zaujímá 35,9 %. Současné je *největším okresem* české části Euroregionu Nisa.

Geografické prostředí

Značnou část území pokrývají *lesní porosty* /44,7 %/. Nejrozsáhlejší jsou v severní části okresu, kam zasahují Lužické hory a v oblasti Ralské pahorkatiny v bývalém vojenském výcvikovém prostoru Ralsko. Ráz krajiny spoluvytváří *četné vodní plochy*. Největší z nich je Máchovo jezero, kolem něhož vznikla významná oblast *cestovního ruchu*.

Obyvatelstvo

Na počátku roku 2000 mělo v okrese trvalé bydliště *105 807 obyvatel*, z toho více jak třetina /40 059/ žila v okresním městě Česká Lípa. Počtem obyvatel se okres podílí 24,7 % na úhrnu Libereckého kraje. Sídlní strukturu tvoří 60 obcí, z toho 11 se statutem města. V městech žije 86,3 % celookresního úhrnu obyvatel. Hustotou osídlení 93 osob na 1 km² se okres řadí mezi nejméně osídlené okresy kraje. Věkové složení obyvatel charakterizuje okres jako jeden z *nejmladších* v České republice s průměrným věkem 35,6 let.

Hospodářství

Z hlediska hospodářského je *okresem průmyslovým*. K rozhodujícím odvětvím patří sklářství, které má v některých technologiích mnohaletou tradici a jedinečnost. K nejvýznamnějším podnikům patří Crystalex a.s., Preciosa-Lustry a.s. Kamenický Šenov, firmy Egermann Nový Bor a Ajeto Lindava. Významný podíl průmyslové výroby je realizován strojírenskými podniky. Hlavními producenty jsou Vagonka a.s. Česká Lípa a Narex Česká Lípa.

Dominantní průmyslové odvětví okresu předchozích desetiletí - těžba a zpracování uranových rud v podniku Diamo je v současné době v útlumu. Uvolněné pracovní síly však ve značné míře našly uplatnění v podnicích zaměřených na výrobu *automobilových dílů a doplňků*.

Zemědělská výroba je soustředěna do jižní části okresu a je realizována v soukromých farmách a v zemědělských družstvech.

Rostlinná výroba je zaměřena na pěstování obilovin, olejnin a píce, v živočišné výrobě na chov prasat a drůbeže.

Ekonomické reformy probíhající v České republice po roce 1989 posílily i v okrese odvětví *obchodu, služeb, peněžnictví a veřejné správy*.

Trh práce

Nezaměstnanost i přes rozsáhlé omezení výrobních aktivit nejvýznamnějšího podniku regionu je *relativně nízká*. Míra nezaměstnanosti se dlouhodobě pohybuje pod celostátním průměrem a ke konci roku 1999 činila 8,2 %. Z celkového počtu 4 468 uchazečů o zaměstnání je více než polovina žen. Z hlediska vzdělání převažují uchazeči se základním vzděláním a vyučením.

Doprava

Územím okresu Česká Lípa prochází několik *významných silnic*. Především silnice I. třídy, která protíná území ve směru sever-jih. V jižním směru spojuje region s Prahou a ve směru severním s hraničními přechody do Spolkové republiky Německo. Ve směru východ - západ protíná území komunikace spojující průmyslovou oblast severozápadních Čech s Liberecko-Jabloneckou aglomerací.

Zdravotnictví

Zdravotní péče je poskytována ve 2 nemocnicích, 2 léčebnách pro dlouhodobě nemocné a soukromými praktickými a odbornými lékaři.

Specifické postavení mají v okrese 3 zdravotnická zařízení nadregionálního významu /Psychiatrické sanatorium, Dětská Léčebna, Odborný léčebný ústav pro TBC/. V oblasti sociálních služeb působí především *státní zařízení*. Ta reprezentují v okrese 3 domovy důchodců s počtem 234 míst a 8 domů s pečovatelskou službou, ve kterých je 316 bytů. Nestátní organizace se orientují především na *pomoc postiženým občanům*.

Školství

Školství je v okrese zastoupeno sítí základních škol, středními odbornými učitelišti, 2 gymnázii a 3 odbornými školami. Výjimečné postavení má *Střední průmyslová škola sklářská* v Novém Boru a *Střední uměleckoprůmyslová škola* v Kamenickém Šenově.

Kultura

Kulturní zařízení a kulturní akce dotvářejí specifičnost tohoto regionu. Mezi ně patří *sklářská muzea* v Novém Boru a Kamenickém Šenově, *Hasičské muzeum* v Novém Oldřichově, muzeum K. H. Máchy v Doksech a *expozice lidového bydlení* v Kravařích. Českolipsko se vyznačuje značným počtem kulturních památek, nejčtenější jsou památky lidové, městské a sakrální. Na území se nacházejí zámky Lemberk, Zákupy a Houska, skalní hrad Sloup a státní hrad Bezděz, který je dominantou regionu.

Cestovní ruch

Více než třetinu území okresu zasahují tři *chráněné krajinné oblasti* - České středohoří, Kokořínsko a Lužické hory. Na území jsou rovněž *národní přírodní rezervace* /Jezevčí vrh, Břehyně-Pecopala a Novozámecký rybník u Zahrádek/ a *národní přírodní památky* / Peklo, Panenská skála a Swamp./

Málo narušené životní prostředí, vhodné přírodní podmínky a množství kulturně historických památek jsou hlavními důvody, proč Českolipsko patří mezi nejnavštěvovanější rekreační oblasti v České republice. Nejvýznamnějšími středisky *cestovního ruchu* je okolí Máchova jezera, město Doksy a jeho část Staré Splavy. Zde je soustředěno množství ubytovacích kapacit v hotelech, penzionech i podnikových rekreačních zařízeních. Další významnou oblastí cestovního ruchu v blízkosti Lužických hor je okolí Sloupu v Čechách. Rozvoji cestovního ruchu přispívá *blízkost hranic SRN* s přechodem ve Varnsdorfu a přechod pro pěší v Petrovicích. Prozatím nevyužitá možnost pro cestovní ruch skýtá rozsáhlá oblast bývalého vojenského prostoru Ralska.

Jablonec nad Nisou

Je okresem pohraničním. Na severu hraničí s Polskou republikou. Na západě sousedí s okresem Liberec.

Svou rozlohou 402 km² patří mezi *nejmenší okresy* České republiky, avšak hustotou 220 obyvatel na km² se řadí mezi prvních deset okresů v republice.

Geografické prostředí

Území okresu se vyznačuje velmi členitým terénem, nejnížší nadmořská výška je 254 m, nejvyšší 1 085 m. Dlouhodobý průměr roční teploty je 5,5 stupňů C, roční průměr srážek se pohybuje v rozmezí 1 100 – 1 200 mm.

Z celkové rozlohy okresu připadá 55,3 % *na lesní půdu*.

Obyvatelstvo

V současné době je v okresu celkem 34 obcí. Středisky osídlení jsou především okresní město Jablonec n. Nisou, dále Tanvald a Železný Brod. Ve městech tohoto okresu žije dle posledních údajů o obcích 76,3 % obyvatel okresu. *Věková struktura* obyvatelstva okresu zaznamenala v posledních letech také změny. Zhoršil se index stárí, který vyjadřuje poměr mezi počtem osob starších 60 let ku počtu dětí ve věku 0 - 14 let a dosáhl v roce 1998 výše 101,3. Pro porovnání, tento index v roce 1960 činil 66,5 a v roce 1990 dosáhl výše 83,7.

Hospodářství

Okres Jablonec nad Nisou vykazuje vysoký stupeň *ekonomické aktivity* obyvatel a to z důvodu vysoké zaměstnanosti žen. Tuto pozici si okres uchoval především v důsledku pracovních příležitostí v *odvětví skla, bižuterie a textilního průmyslu*. To jsou dominantní průmyslová odvětví, k nimž se řadí rovněž *automobilový průmysl*. Největšími bižuterními výrobci jsou Bižuterie Česká mincovna a.s., Preciosa a.s. a Jablonecká bižuterie - Silka. Automobilový průmysl zastupují především firmy Ateso a.s., Lucas Varity s.r.o. a Škoda Motory a.s. (dříve Liaz). Předními sklářskými podniky jsou Železnobrodské sklo, Ornela Zásada a Jablonecké sklárny s.r.o. *Textilní průmysl* zastupuje především podnik Seba a.s. Tanvald. Po průmyslu dominují mezi národohospodářskými odvětvími především obchod, školství, stavebnictví a sociální činnosti.

Trh práce

Míra nezaměstnanosti k 31.12.1999 činila v okrese celkem 5,9 %, což je jedenácté místo v rámci okresů ČR. *Růst nezaměstnanosti* v okrese měl nižší tempo než růst celorepublikový. Nejvýznamnější situace v nezaměstnanosti je ve skupině mladých lidí do 30 let, specif. míra nezaměstnanosti činila 9,6 %. Z hlediska mikroregionů má nejvyšší míru nezaměstnanosti (7,2%) mikroregion Tanvaldsko.

Doprava

Hlavní silniční tepny ve směru od Liberce na Harrachov i od Prahy přes Železný Brod na Harrachov jsou plně vytíženy nejen nákladní kamionovou dopravou, ale i autobusy a osobními vozy zejména v zimním období, kdy turisté směřují do Jizerských hor a Krkonoš na dovolenou. Využívána je i železniční doprava, která je soustředěna zejména na lokální železniční trať Liberec - Tanvald.

Školství

Základní vzdělání poskytuje v okrese 39 základních škol. Žáci se mohou následně vzdělávat v 6 odborných školách. Tři z nich mají celorepublikovou působnost. Jedná se o *Střední umělecko-průmyslovou* a *Vyšší odbornou školu* v Jablonci nad Nisou se zaměřením na tvorbu bižuterie, *Střední umělecko - průmyslovou školu sklářskou* se sídlem v Železném Brodě se specializací na technologii skla a na umělecké zpracování skla a *Vyšší odbornou školu Mezinárodního obchodu a obchodní akademii*. Vzdělání poskytují rovněž 3 gymnázia a 3 střední odborná učiliště.

Zdravotnictví

Zdravotní péči v okrese zajišťují státní a privátní zdravotnická zařízení. Všestrannou lůžkovou a ambulantní péči poskytuje *nová nemocnice* v Jablonci n. N. a v mikroregionu Tanvald pak nemocnice v Tanvaldě. K dispozici je celkem 407 lůžek, což představuje 4,6 lůžek na 1 000 obyvatel. V roce 1999 působilo na území okresu 238 lékařů včetně samostatných a 45 zubních lékařů. V posledních letech se výrazně zvýšil i počet lékáren, kterých bylo v roce 1999 v provozu 14. Na území okresu jsou v provozu pouze 1 jesele.

Sport

Okres Jablonec n. Nisou má vynikající podmínky pro sportovní odvětví všeho druhu.

V provozu je mnoho *sportovišť*, z nichž nejvýraznější jsou: areál Střelnice, areál Břízky, plavecký bazén, Dobrá voda (sjezdářská dráha), zimní stadion, velké množství hřišť, kurtů i v ostatních obcích okresu. V letní sezóně přitahuje rekreaty přehrada v Jablonci n. Nisou.

Nejsilnější členské základny sportovců jsou v odvětví *fotbal, lyžování, atletika a lední hokej*.

Kultura

Řada kulturních akcí je pořádána nejen v samotném okresním městě, ale i v Tanvaldě, Desné a Železném Brodě. Nejvýznamnější střediska kulturního vyžití jsou Městské divadlo v Jablonci n. N., prostory jabloneckého výstaviště, Střelnice, Kulturní a vzdělávací středisko Sklář v Desné, Muzeum skla a bižuterie v Jablonci n. N., Městské muzeum v Železném Brodě a na Malé Skále.

Cestovní ruch

Jablonecký okres je pro návštěvníky mimořádně přitažlivý nejen bohatstvím přírodních krás, ale i silnou kulturní tradicí a množstvím stavebních a uměleckých památek. Řadí se k okresům České republiky s vysokou návštěvností cizinců. Na území okresu se rozprostírají *Jizerské hory*, hojně navštěvované v letním a především pak v zimním období. Nabízejí se zde vhodné terény, upravené běžecké tratě, i příhodné podmínky pro sjezdové lyžování. V letním období jsou vyhledávaným místem pro horskou *cykloturistiku*.

V Jizerských horách leží významné atraktivní lokality, mezi které patří především *rašeliníště*, místa se zajímavou *flórou* a potoky s četnými menšími *vodopády*.

Ke koloritu Jablonecka patří *rozhledny*. Nejznámější jsou Černá studnice, Bramberk, Královka, Štěpánka a tanvaldský Špičák.

Oblastí velkého turistického zájmu se stalo údolí *Jizery*. Řeka protéká divokými soutěskami a je v letní sezóně často využívána k vodní turistice. Protéká rovněž oblastí *Maloskalska*, které patří k turisticky vyhledávaným územím *Českého ráje*. Největší pozornost přitahují *Suché skály* a Vranovský hřeben s letohrádkem.

Pro návštěvníky okresu se nabízí kapacita 15 tisíc lůžek v různých kategoriích ubytovacích zařízení. Významné postavení mezi ubytovacími zařízeními mají penziony a ubytování v soukromí. Neodmyslitelnou součástí cestovního ruchu se stala informační střediska.

Liberec

Okres Liberec patří mezi *nejseverněji* položené okresy České republiky. Jeho severní hranice je zároveň státní hranicí s Polskou a Německou republikou. Západní hranici tvoří území okresu Česká Lípa, jižní okresu Mladá Boleslav a Semily, jihovýchodní okresu Jablonec nad Nisou.

Geografické prostředí

Členitost terénu na území libereckého okresu je značná. Pohybuje se od nadmořské výšky 210 m na jihu okresu až do výše 1 124 m n.m., kterou dosahuje hora Smrk na státní hranici s Polskem. V severní části okresu se rozprostírají *Jizerské a Lužické hory*, které mají středněhorský charakter. Z celkové plochy okresu připadá na zemědělskou půdu 48,1 %. Lesní porosty pokrývají 41,9 % plochy.

Rozlohou 925 km² zaujímá okres Liberec 29,2 % plochy územně správního celku Libereckého kraje.

Obyvatelstvo

Počet 159 445 trvale bydlících *obyvatel* okresu představuje 37,2 % z úhrnu obyvatel kraje. Hustotou zalidnění 172 obyvatel na 1 km² je okres nad průměrem České republiky /130 obyvatel/.

Sídelní strukturu okresu tvoří 57 obcí, z toho 9 se statutem města. Územní rozmístění obyvatelstva okresu je značně nerovnoměrné a koncentruje se do městských sídel, ve kterých žije 85,1 % obyvatel.

Významným střediskem osídlení je *okresní město Liberec*. Stotisícová koncentrace trvale bydlícího obyvatelstva, pracovních příležitostí, silná ekonomická základna, vyšší občanská vybavenost vytváří z Liberce přirozené *centrum regionu*.

Věkové složení obyvatel se v posledních letech mění. Klesá podíl dětské složky /0-14 let/, naopak vzrůstá podíl obyvatel ve vyšších věkových skupinách.

Hospodářství

Okres je oblastí se silnou *průmyslovou* základnou. K nosným průmyslovým odvětvím patří *výroby kovodělných výrobků, strojů a zařízení*, výrobků pro automobilový průmysl, textilní a plastikářský průmysl. Textilní průmysl se po roce 1990 dostal do hluboké deprese a jeho podíl na celkové výrobě, exportu i zaměstnanosti se v rámci okresu snížil. Vedle průmyslu mají silné postavení i další národohospodářská odvětví, kterými jsou stavebnictví, doprava a spoje a terciální sféra. Významnými průmyslovými podniky jsou Meritor LVS Liberec a.s., Peguform

Bohemia a.s., Textilana a.s., Energomontáže a.s., Praga a.s. Hrádek nad Nisou, Irausa Bohemia CZ s.r.o. Chrastava, Monroe Czechia s.r.o. Hodkovice .

Významný vliv v radě národohospodářských odvětví má **zahraniční kapitál**. Ve struktuře podniků podle velikosti převládají malé a střední podniky

Přírodní a klimatické podmínky v okrese předurčují **prioritní postavení** živočišné výroby. Rostlinná výroba je zaměřena na pěstování obilovin. V jižní části okresu se pěstuje ovoce a zelenina.

Doprava

V dopravním spojení okresu má významnou pozici silniční síť. Páteřní komunikací je převážně čtyřproudová silnice ve směru jih – sever, vedoucí z Prahy do Liberce. V projekční fázi je prodloužení této komunikace na sever a napojení do **německé silniční sítě**. Okresem prochází jednokolejné železniční tratě, jejichž připojení na páteřní dvojkolejné tratě je ve stanicích vzdálených cca 80-150 km.

Trh práce

Míra nezaměstnanosti ke konci roku 1999 svojí hodnotou 8,61 % je pod úrovní dosažené v České republice /9,37 %/. Je **nejvyšší** ve srovnání s ostatními okresy Libereckého kraje. Trh práce se v posledních letech vyvíjel **nepříznivě**. V letech 1997-1999 vzrostl počet žadatelů evidovaných na Úřadu práce o 26,4 % na 6 763. osob. Nabídka volných pracovních míst neskýtá potřebné uplatnění pro žadatele o práci. Nejvyšší nezaměstnanost je v severní části okresu /mikroregion Frýdlant/.

Zdravotnictví

Hlavními zdravotnickými zařízeními v okrese jsou 2 nemocnice s 1 085 lůžky. Na 1000 obyvatel připadá 6,8 lůžek /průměr ČR činil 6,7 lůžek/. Některé obory nemocnice v Liberci mají **nadregionální působnost** /např. neurochirurgie, traumatologické centrum, dialyzační centrum/. Ambulantní péči poskytují převážně nestátní zařízení – 73 praktických, 36 dětských lékařů, 73 specialistů a dalších ordinací.

V okrese jsou 2 **lázeňská střediska** /Lázně Libverda, Lázně Kunratic/, kde se léčí choroby pohybového ústrojí, choroby srdce, krevního oběhu, revmatismus. Pro hosty je zde k dispozici 535 lůžek.

K sociálnímu zabezpečení občanů slouží především 4 domovy důchodců s 376 místy, 1 penzion pro důchodce, 13 domů s pečovatelskou službou, 7 dalších ústavů a domovů. Kapacity sociálních zařízení **nedostačují potřebám**.

Školství

Změny v systému školství se po roce 1989 projevily mimo jiné ve zvýšeném počtu *gymnázií a středních odborných škol*. Na počátku roku 2000 bylo v okrese 67 základních škol, 5 gymnázií, 15 středních odborných škol, 8 odborných učilišť. Významné postavení mezi školskými zařízeními má *Technická univerzita Liberec*. Ta je rozdělena na 6 fakult /strojní, textilní, pedagogickou, hospodářskou, architektury, mechatroniky a mezioborových inženýrských studií/. Počet studentů překročil již hranici šesti tisíc.

Kultura

V libereckém okrese je množství kulturních památek a zařízení. K předním *kulturním památkám* náleží městské zóny v Liberci, Frýdlantě, Českém Dubu, Hodkovicích nad Mohelkou. K památkovým objektům patří Státní hrad a zámek Frýdlant, zámek Grabštejn, Státní zámek Sychrov, Severočeské muzeum, Divadlo F.X.Šaldy, liberecká radnice, barokní kostel v Hejnicích a další.

K významným kulturním zařízením se řadí Státní vědecká knihovna v Liberci, která představuje *univerzální veřejnou knihovnu* s funkcí vědeckou, městskou, regionální. Divadlo F.X.Šaldy, Naivní divadlo jsou známé i mimo území republiky. Zoologická zahrada, první na území tehdejšího Československa, Botanická zahrada, Oblastní galerie Liberec, Severočeské muzeum v Liberci, Podještědské muzeum v Českém Dubu, Muzeum sboru dobrovolných hasičů v Chrastavě - to je částečný výčet kulturních zařízení. K nim patří Park kultury a oddechu, Dům kultury, Experimentální studio v Liberci. V neposlední řadě i 8 kin, další výstavní a prodejní galerie. Na kulturním dění se v okrese podílejí rovněž pěvecké, folklorní, taneční soubory, kulturní spolky a sdružení. V posledních letech se zvyšuje *počet pořádaných kulturních akcí*, z nichž některé se stávají tradicí.

Sport

Každý desátý obyvatel okresu je členem některé z *tělovýchovných a sportovních* organizací. Liberecko se stává dějištěm významných sportovních událostí celostátních a mezinárodních. V některých sportech /kopená, odbíjená, lyžování/ jsou liberecké oddíly v nejvyšších republikových soutěžích.

Cestovní ruch

Okres Liberec má z geografického hlediska dobré předpoklady pro *celoroční rekreaci*. Především jeho centrum - *město Liberec* - nabízí širokou škálu turistických aktivit. Z města jsou lehce dosažitelné Jizerské hory a Ještědský hřeben. Oba horské celky nabízejí v zimě areály s lyžařskými vleky, běžeckými tratěmi, v létě podmínky pro pěší a cyklo-

turistiku. Jizerské hory mají několik *prvenství*. Je tu nejvíce údolních přehrad, mají nejvíce rozhleden, nejrozsáhlejší plochy rašelinišť.

Mimo města Liberce, je pro návštěvníky přitažlivá *oblast českodubská* se zachovalou lidovou architekturou a zámek Sychrov, na severní straně okresu *oblast frýdlanská* s hradem a zámek či hrádecká oblast se známým rekreačním střediskem Kristýna s jezerem. Pro návštěvníky okresu je k dispozici široké spektrum ubytovacích zařízení.

Okres Semily se rozkládá ve východní části nového Libereckého kraje, přičemž na severu je ohraničen státní hranicí s Polskem, na jihu a východě pak východočeskými okresy Jičín a Trutnov. Jihozápadní hranicí sousedí s okresem Mladá Boleslav.

Geografické prostředí

Rozlohou 699 km² zaujímá okres Semily 22,1% plochy Libereckého kraje a stavem obyvatel dosahuje 17,6% celokrajského úhrnu. V rámci nového regionu se počtem 108 obyvatel na 1 km² řadí k *méně zalidněným* územním celkům.

Okres se vyznačuje vyšším podílem zalesnění, které převyšuje celostátní průměr. Semilský okres je charakteristický různorodostí svých přírodních podmínek. Mnohotvárné území okresu tvoří tři základní pásma.

Pásmo čistě horské, ke kterému patří oblast západních Krkonoš, je vyhledávanou oblastí rekreace a turistiky. Významnými zimními rekreačními středisky jsou *Harrachov*, *Rokytnice nad Jizerou*, *Jilemnice*, *Benecko* a *Vysoké n. Jizerou*. Nejvyššími vrcholy krkonošského masivu na území okresu je *Kotel*, *Lysá hora* a *Žalý*.

Střední část okresu tvořená pahorkatinami je nazývána *Podkrkonoší*. Ta pozvolna přechází do mírně zvlněné až nížinné oblasti *Českého ráje*. Dominantou této oblasti je středověký hrad *Trosky*, legendárním vrcholem je *Kozákov* (773m) s nalezištěm drahých kamenů. Český ráj byl vyhlášen již v roce 1955 první chráněnou krajinnou oblastí v republice.

Unikátem světové úrovně jsou *Bozkovské dolomitové jeskyně* s jedinečnou krápníkovou výzdobou a systémem podzemních jezer.

Obyvatelstvo

K 1.1.2000 bylo na území okresu Semil 75 469 trvale bydlících obyvatel, přičemž v 9 městech žijí téměř dvě třetiny obyvatel. Současná věková struktura obyvatel okresu je méně příznivá, neboť okres Semily má vyšší podíl obyvatel v *poproduktivním věku*, což se odráží i ve vyšším průměrném věku obyvatel. Index stárí činí 110,8. Celkově patří okres Semily mezi depopulační oblasti. Od roku 1980 dochází v rámci okresu k výraznějšímu snížení počtu obyvatel v důsledku přirozeného úbytku. Tento úbytek byl v uplynulých letech z části kompenzován mírným migračním ziskem. Oproti roku 1980 se počet obyvatel snížil o 1034 osob.

Ačkoliv současná demografická situace není příznivá, projekce obyvatelstva vypočtená Českým statistickým úřadem počítá do roku 2020

se stavem obyvatel 77 557 a to bez zohlednění migrace a s reprodukcí na hladině počátku devadesátých let.

Hospodářství

Semilský okres patří k regionům, kde převažuje *průmyslová výroba* nad zemědělskou, přičemž v průmyslu je výrazné zastoupení textilních a strojírenských závodů. Ve *sklářském průmyslu* má i nyní dobrý zvuk na domácích i zahraničních trzích harrachovský křišťál. V uměleckém zpracování drahých kamenů je známé družstvo klenotníků Granát v Turnově. Území okresu patří k regionům ČR s vysokou mírou *podnikatelské aktivity*, přičemž zde převažují tzv. mikropodniky (do 10 zaměstnanců). Výrazně jsou v tomto podnikání zastoupeny aktivity v oblasti obchodu a cestovního ruchu.

Hlavními plodinami zemědělské výroby jsou obiloviny a pícniny, přičemž pícniny mají vysoký podíl na výměře zemědělské půdy. V návaznosti na rozvoj pícninářství je v okrese rozšířen chov skotu, avšak v posledních letech se výrazně snížily jeho stavy.

Trh práce

Vzhledem k odvětvové skladbě zaměstnanosti je okres Semily na jednom z *posledních* míst v rámci ČR v úrovni *průměrné měsíční mzdy*. Ve srovnání s ostatními okresy České republiky se okres Semily vyznačuje i nyní *nižší nezaměstnaností*, kdy v minulých letech převyšoval dokonce počet volných míst počet uchazečů o zaměstnání. K 31.12.1999 činila míra nezaměstnanosti 7,52%.

Doprava

Železniční páteří okresu je trať Liberec - Turnov - Semily - Stará Paka - Hradec Králové. V dopravních uzlech Turnov, Železný Brod a Stará Paka navazují na tuto trať další celostátní a regionální tratě směřující přes území okresu. Hustota základní silniční sítě 0,90 km na 1 km² významně *převažuje celostátní průměr* i průměr Libereckého kraje. Západní částí okresu prochází mezinárodní silnice E 65 Praha - Turnov - Harrachov, spojující naši zemi s Polskou republikou přes hraniční přechod Harrachov. Jižní částí okresu je veden silniční tah Liberec - Hradec Králové s mezinárodním označením E 442.

Zdravotnictví

Základní zdravotnickou péči zajišťuje síť ambulantních zařízení a síť lékáren, která odpovídá počtem i strukturou potřebám území. V rámci ČR má okres poměrně *vysoký počet nemocničních lůžek*, kdy na 1000 obyvatel okresu připadá 8,4 lůžka, zatímco ČR průměr činí 6,7. K zdravotnickým zařízením nadregionálního významu patří *Ústav chirurgie ruky a plastické chirurgie* ve Vysokém n. Jizerou.

Z hlediska kvantity a kvality zařízení sociální zabezpečení je okres relativně dobře vybaven. Kapacita domovů důchodců a penzionů pro

důchodce je *nad průměrem* republiky. Na 1000 obyvatel okresu nad 65 let připadá 50,5 míst tj. přibližně dvojnásobek průměru ČR.

Kultura

Území okresu Semily má *významný kulturní potenciál*, který tvoří velké množství movitých i nemovitých památek, 2 městské památkové zóny (Jilemnice a Turnov), 2 vesnické památkové rezervace a řada dalších. Ke kultuře zdejšího kraje patří dále mnoho lidových zvyků, folklór a místní gastronomie. Významnými kulturními institucemi (nadregionálními) jsou Krkonošské muzeum v Jilemnici, Okresní muzeum Českého ráje v Turnově, Vlastivědné muzeum ve Vysokém nad Jizerou, Muzeum a Podjizerská galerie v Semilech, Památník zapadlých vlastenců v Pasekách n. J., Městské muzeum v Lomnici n. P., Muzeum skla a Lyžařské muzeum v Harrachově a Dlaskův statek Dolánky u Turnova. Nejvýznamnějšími nositeli živé kultury regionu jsou Městské divadlo v Turnově, Divadlo J.K.Tyla v Lomnici n.P. a Divadlo Krakonoš ve Vysokém n. Jizerou.

Oblast *sportu a tělovýchovy* na okrese Semily má řadu problémů, neboť v řadě sídel již sportovní a tělovýchovná infrastruktura neodpovídá současným zvýšeným nárokům obyvatel. Je třeba uvažovat o modernizaci stávajících zařízení a o doplnění sportovních areálů - především koupališť, bazénů a zimních stadionů.

Cestovní ruch

Z hlediska cestovního ruchu patří okres především díky svým přírodním podmínkám (Český ráj a Krkonoše) a také kulturně historickému bohatství k vysoce *atraktivním územím*. Rekreační hodnota území je zvyšována zejména velmi dobrou kvalitou životního prostředí. Vzhledem k vysoké rekreační atraktivitě území patří Semily k okresům s vysokou koncentrací objektů individuální rekreace, což dokazuje více jak 6000 zaevidovaných rekreačních objektů. Na 100 trvale obydlených domů připadá 38,8 rekreačních chalup a chat.

Cestovní ruch zde představuje významné *ekonomické odvětví*, což dokazuje i vysoký počet ubytovacích zařízení. K 31.7.1998 bylo v okrese 842 ubytovacích zařízení s 19 tisíci lůžky. Na lůžkové kapacitě se nejvíce podílejí hotely a dále individuální ubytování v soukromí.

Šluknovský region

Územní část *děčínského okresu*, zahrnutá do Euroregionu Nisa, patří k nejseverněji položeným územím České republiky. Na severu hraničí se Spolkovou republikou Německo, na jihozápadě s ostatním územím děčínského okresu, na jihu s okresem Česká Lípa.

Geografické prostředí

Rozlohou 382 km² patří k *nejmenším* územním celkům české části Euroregionu Nisa. Podíl na celkové rozloze činí téměř 11%. Počtem obyvatel dosahuje 11,3% úhrnu české části euroregionu. Hustota osídlení je vyjádřena počtem 142 obyvatel na km², což lze označit za střední hustotu zalidnění.

Značná členitost terénu je dána zasahujícím pohořím Lužických hor s nejvyšším vrcholem *Jedlová* (774 m n.m.) a Šluknovskou pahorkatinou. Z celkové rozlohy připadá téměř 50% na lesní půdu.

Tato oblast české části Euroregionu Nisa tvořila do roku 1960 samostatný územní celek - *okres Rumburk* - patřící do tehdejšího Libereckého kraje. Po roce 1960 bylo toto území začleněno, v souvislosti s novým územním uspořádáním, do okresu Děčín. V roce 1980 bylo v této části 15 obcí. Zpětnou dezintegraci po roce 1990 se jejich počet zvýšil na současných 19.

Obyvatelstvo

K 1.1.2000 mělo v této části Euroregionu Nisa trvalé bydliště 54 559 obyvatel. Od roku 1980 jejich počet poklesl o 2 743 osob, tj. 4,8 %. Podíl obyvatel žijících v šesti městech činil 78,2% regionálního úhrnu. Po roce 1990 dochází ke změnám ve věkové struktuře *poklesem podílu* obyvatel *předproduktivního* věku. Přes tyto změny je věková struktura obyvatel, po okrese Česká Lípa, *nejpříznivější* v české části Euroregionu Nisa.

Hospodářství

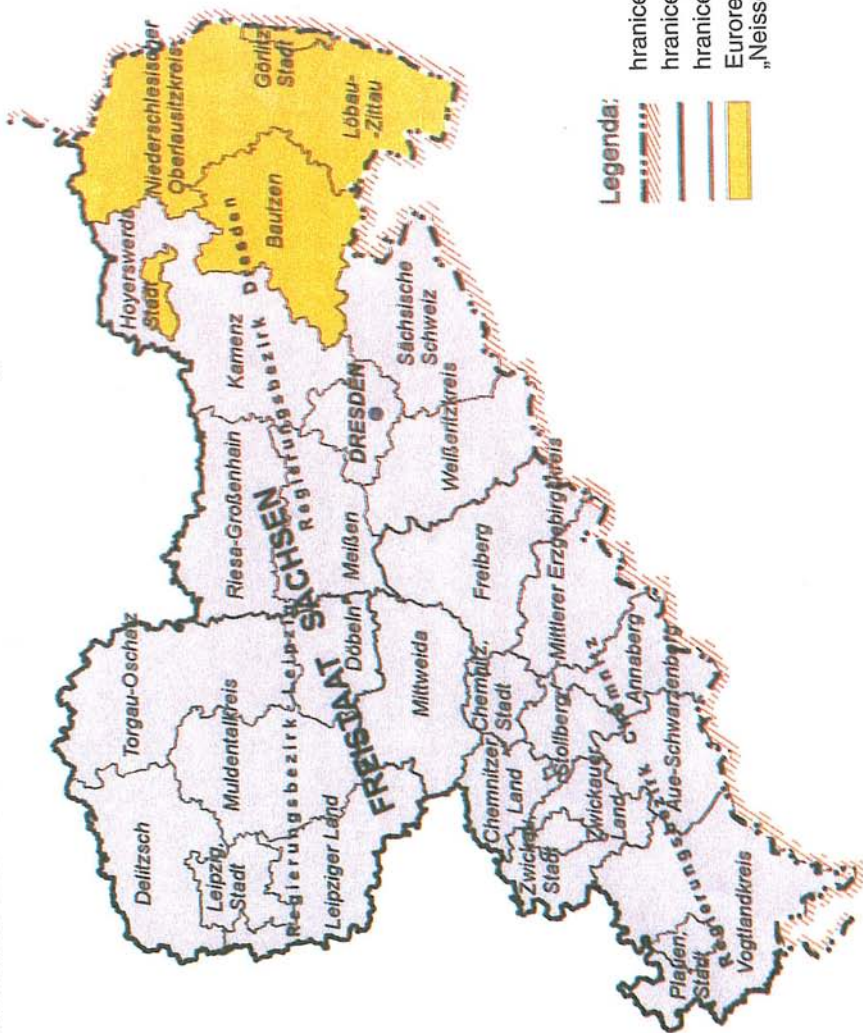
V této části euroregionu má rozhodující postavení *průmysl*, především pak *strojírenský* a *textilní*. Toto odvětví rovněž zaměstnává nejvyšší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva. Početná je skupina ekonomicky aktivních osob pracujících v sociální oblasti (školské, zdravotnické, sociální péče). Zemědělství, vzhledem k poloze území, je zaměřeno na živočišnou výrobu. Výraznější jsou dále zastoupena odvětví *obchodu* a *stavebnictví*.

Cestovní ruch

V této části jsou významné *hraniční přechody* mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. Ty umožňují turistům ze sousední země rychlou dostupnost řady zdejších rekreačních oblastí. Pro tuto část Euroregionu Nisa je charakteristické rovněž vysoké soustředění objektů individuální rekreace (chat, chalupy).

*Okresy německé části
Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*

Okresy svobodné země Sasko náležící do Euroregionu „Neisse-Nisa-Nysa“

Niederschlesischer Oberlausitzkreis

Geografické prostředí

Okres leží v severní části svobodné země Sasko. Východní hranici tvoří Lužická Nisa, která je současně hranicí s Polskou republikou, spolkovou hranicí a hranicí společenství EU. Na severu hraničí okres se zemí Brandenburg. Severní a jižní hranici tvoří zemské okresy Kamenz, Bautzen a Löbau-Zittau. Okresním sídlem je město Niesky.

Kultura, cestovní ruch

Pozoruhodností tohoto okresu je proslulá *chráněná památka Zinzendorfplatz* v Niesky postavená v prostém českém barokním slohu. V bezprostřední blízkosti Niesky se nachází přehrada Quitzdorf o rozloze 750 ha, největší vodní plocha Sasko. Jezero nabízí ideální podmínky pro rybáře, pěkné koupání a táboření, jachting a surfování. V zahradním a lázeňském městě Bad Muskau je známý park Fürst Pückler se zříceninou zámku ze XVII. století. Další turistickou atrakcí je *lesní železnice* Muskau. Její úzkokolejnou dráhou (600 mm) je možné dojet z Weißwasser do hraničního Bad Muskau a rododendronovým parkem pak dále do Kromlau. V Horce se dochoval známý kostel s neporušenou obrannou zdí, středověkými nástěnnými malbami a oltářem. *Přírodní stezky i stezky uměle vydlážděné kamenem* procházející chráněnou krajinnou oblastí Königshainer Berte dokumentují *řemeslnou tradici* a život dřívějších pracovníků v kamenolomu. Celý okres pokrývá síť turistických a cyklistických cest. Hotely, pensiony a víkendové chaty nabízejí komfortní ubytování.

Hospodářství

Okres je zaměřen na *zemědělství a průmysl*. Zdroje hnědého uhlí, štěrku, písku, rašelinného bahna a rašeliny jsou využívány *sklářským a stavebním průmyslem*. Dalšími obory průmyslu zastoupenými v této oblasti jsou stavby vagónů a stavby z ocelových konstrukcí. Velký význam mají i tradiční řemesla a služby. Díky dobré kvalitě půdy, především na jihu okresu, jsou zde vhodné podmínky pro *zemědělství*.

V okrese se nachází ojedinělá biosferická rezervace Sachsens. Rozprostírá se na ploše 30 201 ha a obsahuje největší a ekologicky nejbohatší *rybníkářskou oblast* střední Evropy. Tato oblast zaujímá téměř polovinu plochy dolnoslezského hornolužického okresu. V následujících letech bude zregenerováno a vráceno do původní přírodní podoby 2 000 ha plochy bývalých hnědouhelných povrchových dolů.

Doprava

Okres disponuje dobře vybudovanou dopravní sítí. Hlavními dopravními trasami okresu jsou tři spolkové silnice: B 115 (Cottbus-Bad Muskau-Niesky-Görlitz), B 156 (Bad Muskau-Weißwasser-Boxberg-Bautzen), B 6 (Bautzen-Löbau-Reichenbach-Görlitz).

Spolková dálnice A 4 (Eisenach-Dresden-Nieder Seifersdorf-Polská republika) prochází napříč územím okresu. *Nejdelším* dálničním tunelem v Německu je 3,3 km dlouhý tunel pod horou *Königshainer* dokončený v roce 1999, kterým vede dálnice do Ludvigsdorfu v Polské republice.

Území okresu protínají tři důležité železniční tratě pro osobní a nákladní dopravu: Görlitz-Weißwasser-Cottbus-Berlin, Görlitz-Bautzen-Dresden, Görlitz-Niesky-Hoyerswerda-Falkenberg.

Hraniční přechody z okresu do Polské republiky: Bad Muskau-Lugknitz (Leknica) pro pěší a osobní automobily, Podrosche Priebus (Prezewóz) pro pěší a osobní automobily, Ludwigsdorf - A 4 - Hennersdorf (Jedrzychowice) pro nákladní a osobní automobily, Görlitz-Zgorzelec pro pěší a osobní automobily, Görlitz-Zgorzelec pro pěší, Horka-Wegliniec (Kohlfurt).

Partnerské vztahy

Partnerskými okresy jsou: zemský okres Neustadt an der Waldnaab (Bavorsko), zemský okres Schwandorf (Bavorsko), okres Zary (Polská republika), okres Semily (Česká republika)

Geografické prostředí

Uprostřed srdce Evropy, na patnáctém stupni severní šířky, ve východní části Německa, leží dolnoslezské okresní město Görlitz. Po druhé světové válce bylo město rozděleno. Řeka Nisa tvoří přírodní hranici mezi polskou a německou částí města. Polská část, ležící na východ od řeky Nisy, se od roku 1945 nazývá Zgorzelec.

Kultura, cestovní ruch

Pozdně *gotické, renesanční i barokní stavby*, spolu s četnými věžemi a zbytky opevnění jsou starým svědectvím bohatého soukenického a obchodního centra. Dohromady s novodobými a moderními stavbami tvoří současnou podobu města. Kolem 3500 zrekonstruovaných budov patří k chráněným památkám, (např.: kostel sv. Petra a Pavla, sv. Nikoly, Luthera, sv. Jakuba, kostel svatého Kříže, sv. Trojice, Ženský kostel, středověká radnice, také Nikolova věž, Bohatýrská věž a Dickova věž). Místem *kulturního vyžití* jsou divadla a městská hala. Příjemné jsou i výlety Zemskou korunou nebo do přírodních zooparků.

Hospodářství

V Görlitz je zastoupeno mnoho *průmyslových oborů* a široké spektrum živností. Pracovní trh nabízí tradičně zkušené odborníky strojniho, automobilového, textilního, optického, elektrotechnického a kovodělného průmyslu. Pobočky všech velkých *bank* a pojišťoven zaměstnávají více než polovinu pracujících města.

Školství

13. června 1992 byla založena vysoká škola Zittau/ Görlitz a Görlitz se tak stal vysokoškolským městem. Mladí lidé si mohou volit z 18 studijních směrů: technických a zemědělských oborů, ochrany životního prostředí, sociálních věd a studia jazyků. Důkazem *mezinárodní prestiže* vysoké školy je 400 zahraničních studentů z 25 zemí tvořících vysokoškolskou základnu Görlitz a Zittau. Polští studenti do Görlitzu denně docházejí.

Doprava

Z Görlitz funguje rychlé *dopravní spojení* do všech světových stran. Město se rozkládá na spojnici různých spolkových silnic: B 6 do Dresden, B 115 do Cottbus/Berlin, B 99 do Zittau a Liberce, také E 40 do Breslau a A 4 Dresden přes Görlitz do Polska. Kromě silnic se dají použít i železniční spoje. Přímé místní spoje do: Leipzig, Dresden, Cottbus, Zittau, Hagenwerder, Löbau, Bischofswerda, Hoyerswerda, Niesky, přímé vnitrostátní spoje do: Erfurt, Dresden, Berlin, Frankfurt/Main, přímé

mezinárodní spoje do Varšavy, Krakova, Moskvy. Lze také využít dopravní spojnice Görlitz a Rothenburg.

U dálničního hraničního přechodu Görlitz/Ludwigsdorf stojí *moderní evropská celnice* pro přechod osobních i nákladních automobilů. Městský hraniční přechod Friedensbrücke využívají pěší, osobní i nákladní automobily.

Partnerské vztahy

Partnerskými městy Görlitz jsou Amiens ve Francii, Molfetta v Itálii, Nový Jičín v České republice, Wiesbaden v Německu, Zgorzelec v Polsku.

Hoyerswerda

Geografické prostředí

Okresní město Hoyerswerda je sedmé největší město v Sasku. Leží na severní hranici svobodného státu Sasko, uprostřed srdce Lužice. Je to *dvojazyčný* region se spojenými, vzájemně se prolínajícími kulturami, v němž už sto let společně žijí Němci a Srbové, ve kterém se stále pěstují srbské zvyky.

Kultura, cestovní ruch

Město nabízí mnoho památek i turistického vyžití. Přitažlivými místy *starého města* jsou například: zámek s městským muzeem, Tržní náměstí s radnicí, poštovními milníky a Srbskou studnou, středověká Dlouhá ulice, chráněná památka Řemeslnická ulice nebo ZOO. Nedávno otevřený palác UFA-filmu nabízí možnosti prožití volného času. V Hoyerswerdě-Novém městě leží Lužické náměstí s lužickým centrem. Atraktivní služby nabízejí nové *Palm Springs-Lužické lázně*.

Pro blízké okolí Hoyerswerdy je charakteristická krajinná rozmanitost. V důsledku dřívějšího povrchového dolování uhlí vznikla na ploše 264 ha tři *veliká jezera* s upravenými břehy. Ročně se zde rekreují tisíce turistů.

Hospodářství

Největší počet pracovních míst v regionu nabízí podnikání v oblasti *uhelného a energetického průmyslu a v hornické sanaci*. Nedaleko od Hoyerswerdy se nyní staví velká moderní elektrárna Europas.

Rozhodujícími obory v hospodářství okresu jsou *stavebnictví, výroba průmyslových stavebních materiálů*, elektrotechnika, jemná mechanika, výroba potravin, obchody, služby a recyklační podniky.

Doprava

Město má *výhodnou polohu* u hranic s Polskem, Českou republikou. Má rovněž příznivé silniční a železniční dopravní spojení k oblastním i vzdálenějším hospodářským centrům jako jsou Berlin a Dresden. Okres leží přímo na křižovatce spolkových silnic: B 96 (Zittau-Berlin-Saßnitz), B 97 (Dresden-Guben). Spolkové dálnice A 4, A 13 a A 15 vedou v nepatrné vzdálenosti. Přímý dálniční rozvaděč se teprve připravuje.

Letiště v Dresden-Klotzsche a Cottbus, letiště v Kamenz stejně jako dopravní spojení na Welzov a Nardt jsou dosažitelné v krátkém čase.

Partnerské vztahy

Partnerskými městy Hoyerswerdy jsou Dillingen v Německu, Huittinen ve Finsku, Pforzheim v Německu.

Löbau-Zittau

Geografické prostředí

Okres Löbau-Zittau leží na rozmezí tří států – Německé, České a Polské republiky. Okres má 60 km dlouhé státní hranice s Českou republikou a 25 km s Polskou republikou. Je proto okresem s *nejdelší hranicí* s nečlenskými státy EU v Německu. K sousedním okresům na jeho severu patří okres Bautzen, Niederschlesischer Oberlausitzkreis a město Görlitz. Centrální postavení zaujímá město Zittau.

Krajina okresu je neobyčejně *rozmanitá*. Zahrnuje Jiholužickou pahorkatinu a část Lužických hor, území řeky Nisy v Žitavské pánvi, pánev Großschönau-Vandsdorf a Žitavské hory se svým nejvyšším vrcholem Lausche (793 m. n. m.). V okrese jsou přírodní i chráněné krajinné oblasti, včetně chráněných pramenů řeky Spree. Další významné řeky jsou Nisa, Mandau a Löbauer Wasser.

Kultura, cestovní ruch

Oblíbenými výletními cíly jsou především *historická jádra měst*: 750 let staré centrum města Zittau, 140 let stará litinová věž v Löbau a klášter Sv. Marienthal v Ostritz.

Pestrrou nabídku poskytují návštěvníkům v divadle ve městě Zittau, dvou kinech, 12 muzeích kraje nebo v ZOO.

Hospodářství

Okres je *průmyslovo-zemědělským* krajem. Široké spektrum zastoupených oborů reprezentují např.: strojírenství, elektrotechnika, stavebnictví, kovovýroba, dřevovýroba, výroba hudebních nástrojů, textilní průmysl a oděvnictví.

Školství

V městě Zittau je *vysoká škola* se zaměřením na techniku, hospodářství a sociální vědy Zittau/Görlitz, kde se posluchačům dostává vědeckého, technického a obchodního vzdělání. V zimním semestru 1999/2000 bylo na odborné škole zapsáno 3100 studentů. Mezinárodní vysokoškolský institut je dalším univerzitním zařízením. Vzdělávají se zde němečtí, polští a čeští studenti. V zimním semestru 1999/2000 ho navštěvovalo 190 posluchačů.

Doprava

Zemský okres disponuje *dobře vybudovanou dopravní sítí*. Hlavní dopravní trasy procházející krajem jsou součástí spolkových silnic: B 6 (Bautzen-Löbau-Görlitz), B 96 (Zittau-Ebersbach-Oppach-Bautzen), B 98

(Oppach-Bischofswerda), B 99 (Zittau-Görlitz), B 178 (Zittau-Herrnhut-Löbau).

Osobní železniční přepravu krajem zajišťují tratě: Dresden-Löbau-Görlitz, Görlitz-Zittau, Bautzen-Löbau, Dresden-Zittau, Löbau-Zittau (přes Ebersbach/SN), Zittau-Liberec, Zittau-Varnsdorf, Ebersbach/SN-Rumburk.

Silniční hraniční přechody do *Polské republiky*: Zittau Friedensstraße pro osobní automobily, Zittau Choopinstraße (Bogatynia) pro pěší, osobní a nákladní automobily, Ostritz pro pěší a cyklisty.

Silniční hraniční přechody do *České republiky*: Neuersdorf (Rumburk) pro nákladní automobily, Seifhennersdorf, Zollstraße (Varnsdorf) pro osobní automobily, Seifhennersdorf, Rumburger Straße (Rumburk) pro osobní automobily, Zittau, Friedensstraße pro osobní automobily, šest hraničních přechodů pro pěší a cyklisty: Ebersbach, Waltersdorf, Jonsdorf, Oybin, Lückendorf, Hartau.

Železniční hraniční přechody do České republiky: Zittau-Liberec, Zittau-Varnsdorf, Ebersbach-Rumburk.

Bautzen

Geografické prostředí

Okres Bautzen hraničí na západě s okresem Kamenz a Sächsische Schweitz, na východě leží okres Niederschlesischer Oberlausitzkreis. S okresem Löbau/Zittau sousedí na jihu, stejně jako s Českou republikou. Okresním sídlem je Bautzen.

Nejvýše položeným místem okresu je Valtenberg u Neukirchu se svými 586,6 m.n.m.. Okres se rozprostírá od Lužické pahorkatiny a sahá až k oblasti rybníků a vřesovišť.

Kultura, cestovní ruch

Množství přírodních pozoruhodností a zajímavých míst činí oblast *turisticky atraktivní*. Pozornost si zaslouží zvláště zámek v Neschwitzu a Rammenau nebo perníkářské muzeum ve Weißenbergu. Okresní město Bautzen nabízí četné historické památky např.: chrámové pokladnice, veلهhrám Ortenburg se srbským muzeem nebo říšské věže.

Hospodářství

Bautzen se dnes prezentuje jako důležité středisko *strojírenského průmyslu* (vagónky a automobilové výrobní podniky). Charakterizuje ho rovněž výroba spojovací a informační techniky, oděvní a potravinářský průmysl. Nedaleko od Bautzenu vzniká *průmyslové území* Salzenforst, využíván je také objekt bývalých kasáren v Bischoswerda. V blízké budoucnosti bude uvedena do provozu i stavba Call-Centra.

Doprava

Okresem Bautzen prochází spolková dálnice A 4. Územím vedou i další silnice: B 6 (Bautzen-Löbau-Görlitz), B 96 (Zittau-Ebersbach-Oppach-Bautzen), B 98 (Oppach-Bischofswerda), B 156 (Bad Muskau-Bautzen). Největší města v okrese Bautzen a Bischofswerda leží na železniční trati Dresden/Görlitz.

Přistávací plocha v Bautzen je první saskou přistávací plochou, z níž může odletět letadlo do hmotnosti 14 tun.

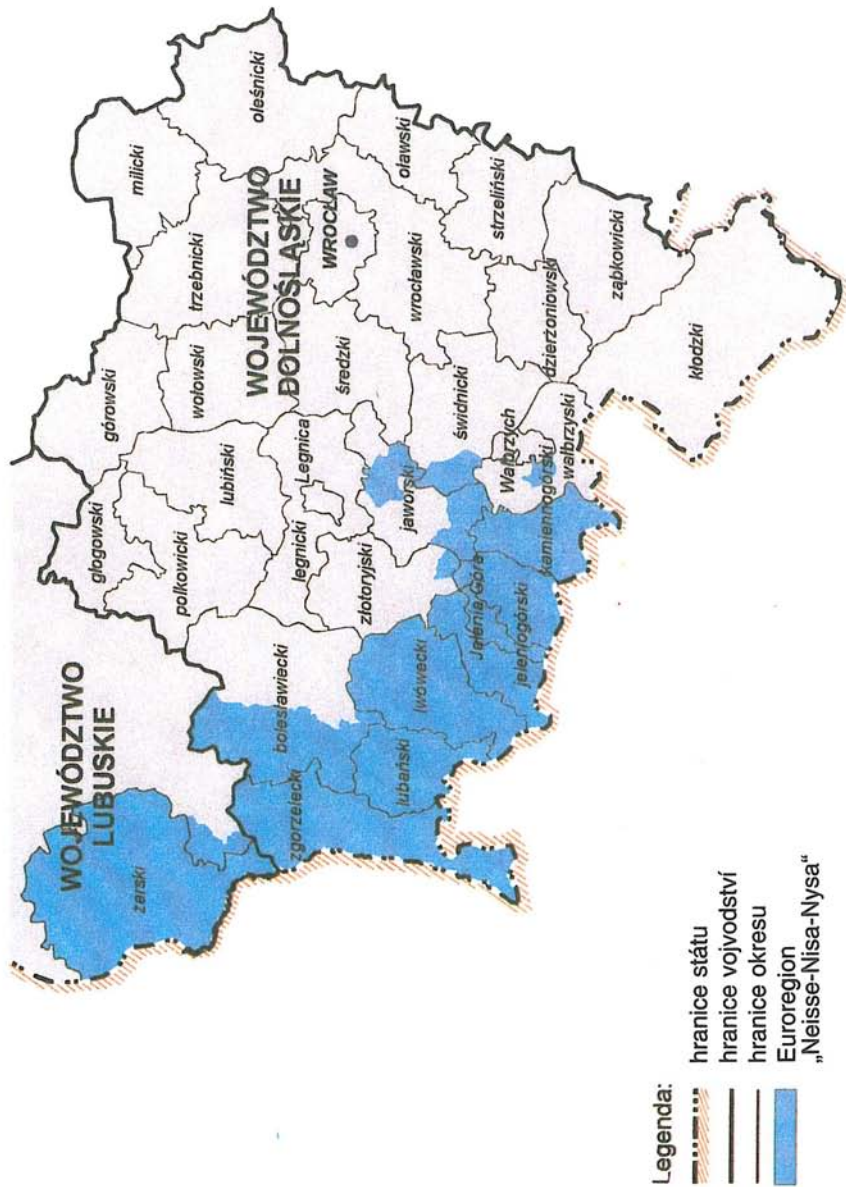
Hraniční přechody pro pěší do České republiky: Steinigwolmsdorf-Lobendava, Sohland-Lipová, Sohland (Hohenberg)-Šluknov, Rožany.

Partnerské vztahy

Partnerskými zemskými okresy jsou Tolna, na jihu Maďarské republiky, Cham v Německu.

*Okresy polské části
Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa*

Vojvodství Lubuskie a Dolnośląskie - okresy náležící do Euroregionu „Neisse-Nisa-Nysa“

Bolesławiecki

Geografické prostředí

Okres zahrnuje městskou obec Bolesławiec, městske-vesnickou obec Nowogrodziec a čtyři vesnické obce Bolesławiec, Gromadka, Osiecznica a Warta Bolesławiecka. Okres zaujímá rozlohu 1 304 km² a na jeho území žije téměř 90 tisíc obyvatel.

Polovinu plochy okresu pokrývají lesy patřící do lesního komplexu Dolnoslezských lesů. Zemědělsky se využívá 30,3% povrchu.

Hospodářství

Region je *atraktivní lokalitou* pro investování. Mimo jiného z důvodu výskytu bohatých zásob nerostných surovin pro keramický a sklářský průmysl a výrobu stavebních materiálů, dobrých komunikačních spojů.

Okres je známý díky tradičnímu *sklářskému průmyslu*, který se zde vyvíjel v souvislosti s výskytem bohatých nalezišť keramických a sklářských surovin. Vedle značného počtu malých provozovatelů v této oblasti existují dva velmi významné podniky: keramické závody Bolesławiec a družstevní umělecká dílna Ceramika Artystyczna. Rozvinutá je výroba *stavebních materiálů*, těžba nerostných surovin, chemický a dřevařský průmysl a produkce zdravotnického materiálu.

Kultura, cestovní ruch

Z mnoha *historických památek* na území okresu můžeme jmenovat: kamennou městskou radnici v Bolesławci, kostel Nejsvětější Panny Marie z XV. století v Bolesławci, zděný dům z II. poloviny XVII. století v Dolním Krašniku, zříceninu kláštera Magdalének v Nowogrodzci, komplex zámeckého parku z XVI. století v Kliczkowě, Ciekawostku – jediný koňský hřbitov v Evropě v Kliczkowě.

Na území okresu se nalézá *rašeliniště Borówki* o rozloze 37,4 ha. Zahrnuje oblast bažinatého lesa a přechodných rašelinišť a rezervaci Brzeznik, ve které jsou chráněné bahenní rostliny charakteristické pro Dolnoslezské lesy. V obci Gromadka se nachází část území Przemkovského krajinného parku.

Sportovní a rekreační základnu tvoří stadiony a sportovní hřiště v mnoha místech, gymnastické sály, plavecký bazén a středisko vodních sportů. V letní sezóně Dolnoslezské lesy navštěvují sběrači lesních plodů, z blízkého i vzdálenějšího okolí okresu.

Zdravotnictví, školství, doprava

V okrese jsou dvě *nemocnice*, obě v Bolesławci. Je zde mnoho *středních škol*, např. tři celkově vzdělávací lycea, lyceum ekonomické, integrovaná škola elektrotechnická, integrovaná škola obchodu a služeb a integrovaná škola stavební.

Na území okresu pracuje šest poboček a *expozitur bank* a devět *pojišťoven*.

Regionem probíhají *důležité komunikační tahy* z východu na západ (Wrocław-Drezno) a ze severu na jih (Świnoujście-Jakuszyce).

Jeleniogórski

Okres na severozápadě hraničí s lwówským okresem, na severu se zlatoryjským okresem, na východě s okresem jaworským a kamiennogórským, na jihu s Českou republikou.

Administrativně do okresu patří městské obce: Karpacz, Kowary, Piechowice a Szklarska Poręba, vesnické obce: Janowice Wielkie, Jezów Sudecki, Mysłakowice, Podgórzyn a Stara Kamienica. Okres se rozkládá na ploše 649 km² a žije zde 67,6 tisíc obyvatel.

Geografické prostředí

Okres leží na území západních Sudet. Obklopují ho Jeleniogórská kotlina s Krkonošemi, jižní část Kačavských hor, východní část Jizerských hor a západní část Janovické rudavy, bez Jeleniej Góry, která je městem s právy okresu. Zvláštním znakem hor v tomto terénu je díky různorodosti geologické vrstvy *výskyt šperkařských kamenů a drahokamů*. Nejčastěji se setkáváme s acháty, ametysty a horskými krystaly. V léčebném ústavu v Kowarech jsou *radonové vody*. Nejvyšším vrcholem v okrese i ve sjednoceném dolnoslezském vojvodství, a také v celém Eurorogionu Neisse-Nisa-Nyse, je Sněžka (1603 m.n.m.).

V regionu je mírně teplé a vlhké klima. Objevuje se zde *velké rozpětí* průměrných hodnot, denních i ročních. Teplota závisí především na nadmořské výšce. Terén se vyznačuje různorodostí. Horské hřebeny ukrývají: rozlehlou Jeleniogórskou kotlinu, hluboká údolí řek (např. Bobru, Kamiennej, Szklarki, Kamieńczyka, Podgórnej), vysoké vodopády (Kamieńczyk 27 m, Szklarka 13,5 m, Podgórnej 10 m), skály, které dosahují výšky až 25 m (např. Słonecznik, Pielgrzymy, Twarożnik, Końskie Łby), horská jezera (Wielki Staw o ploše 8,2 ha a hloubce 24 m, Mały Staw o ploše 2,9 ha a hloubce 6 m) a ledovcové kotle (Śnieżne Kotły, Kocioł Wielkiego Stawu, Kocioł Małego Stawu.)

Cestovní ruch

Díky rozmanitosti krajiny patří okres k *nejatraktivnějším turistickým oblastem* v Polsku. Dobrá situace v odvětví cestovního ruchu přejí provozování a rozvoji různých *forem turistiky* (pěší, lyžování, horolezectví, jezdeckví, cyklistice), dále letectví a bezmotorovému létání. Je zde vytyčeno a označeno 558 km turistických tras, fungují lyžařské vleky, lanové a sedačkové dráhy a různé sportovní objekty. Pro turistické cíle je charakteristická dobrá dostupnost, rozvoj ubytovacích a stravovacích základů. Volný pohyb po turistických cestách ve vrcholových oblastech Krkonoš umožňují čtyři česko-polské hraniční přechody.

Bohaté přírodní zdroje jsou *chráněny*. V roce 1959 vznikl Krkonošský národní park. Plocha parku na polské straně je 5 562 ha, park se rozkládá také na území České republiky. Ochrana se vztahuje pouze na plochu 1 718,8 ha. Celé pásmo Krkonoš, vzhledem ke značnému významu horského ekosystému, bylo v roce 1992 prohlášeno za *Bilaterální biosférickou rezervaci Krkonoše*. K chráněným územím dále patří: krajinný park Doliny Bobru, chráněné krajinné území Krkonoše – Jizerské hory vyhlášené v roce 1986, Rudawský krajinný park, rostlinná přírodní rezervace Krokusy v Górzyni. Individuální forma ochrany přírodních památek se vztahuje na mnoho jedinečných objektů živé i neživé přírody.

Kultura

Na území okresu se nacházejí četné *architektonické památky*, ze kterých můžeme jmenovat např.: renesanční palác s hospodářskými budovami a parkem ve Wielkých Janowicích, Dům Gwarków ze XVII. století v Sudeckém Jeżowě, nejstarší dřevěná budova v Dolním Slezsku, dřevěný kostelík Wang z XII. století v Karpaczi, unikátní památka středověké skandinávské sakrální architektury v Kowarech, gotický kostel Nejsvětější Panny Marie s polychromovými ozdobami z XV. století v Kowarech, tyrolské domy v Myslakowicích postavené dle vzorů alpských domů.

Hospodářství

Okres je vhodným místem pro investice, především z důvodů: výhodné polohy u hranic s Českou republikou (hraniční přechod pro osobní i nákladní dopravu Jakuszyce–Harrachov, pro pěší Przelecz Okraj–Pomezni Boudy) a malé vzdálenosti od hranice s Německem (okolo 70 km). Má přírodní zdroje mimořádně příznivé pro rozvoj širokého spektra turistiky a zimních sportů. Z velkého počtu podniků můžeme jmenovat: *sklářskou hut'* Julia a *strojírenské závody* Karelma v Piechowicích, podnik na *výrobu koberců* v Kowarech, *lnářské závody* Lniarskie Orzel v Myslakowicích a další. V *oblasti peněžnictví* funguje 14 pracovišť bank a 4 pobočky pojišťoven.

Školství, zdravotnictví

V okrese jsou čtyři *střední školy*: integrovaná sportovní škola v Karpaczi, integrovaná škola celkově vzdělávací a sportovní škola se zaměřením na biatlon ve Sklarské Porębě, integrovaná škola celkově vzdělávací v Kowarech, integrovaná škola elektrotechnická v Piechowicích. Jediná nemocnice se nachází v Kowarech.

Jelenia Góra

Jelenia Góra (město s právy okresu) leží v centru jeleniogórské kotliny ohraničené horskými masivy Krkonoš, Janowických rudav, Kaczawských hor a Jizerských hor u soutoku řek Bobr a Kamiennej. Na rozloze 108,4 km² žije 94 tisíc obyvatel. Je to *největší město* v polské části Euroregionu Nisa. Pro zajímavost je dobré zmínit, že po připojení městské části Jagniątków k Jelenie Góře v roce 1998 město bezprostředně hraničí s Českou republikou.

Geografické prostředí

Na území města leží 400 ha lesů, 20 zahrad a 7 parků, mezi něž patří dva pamětihodné s původní rozlohou 87 ha. Podnební ráz je dán polohou v podhůří. Roční průměrná teplota kolísá kolem 7°C. Nejteplejšími měsíci v roce jsou zpravidla srpen a září. Převládají zde západní a jihozápadní větry, mezi kterými zasluhují zdůraznit teplé pasátní větry.

Cestovní ruch

Město je přestupnou stanicí pro turisty směřující do okolí Jeleniej Góry, je charakteristické zejména vysokým počtem krajinně turistických zajímavostí. Své služby nabízí *nejstarší polské lázně* - Cieplce Zdrój, založené v roce 1281, vyhlášené teplými minerálními prameny o teplotě 73°C. Na území města zasahuje i část Krkonošského národního parku.

900 letá historie města po sobě zanechala mnoho zajímavých památek *městského, sakrálního a obranného* stavitelství. Mezi nejceněnější pamětihodnosti patří zachovaný soubor budov staré části města s radnicí z XVIII. století obklopenou 55 měšťanskými zděnými domy v barokním a rokokovém slohu z XVII. až XVIII. století s charakteristickými podloubími. Je to ve Slezsku nejlépe zachovaná kompletní architektura s podloubími. Z dalších památek můžeme jmenovat: kostel sv. Erazma a Pankráce - trojlodní gotickou baziliku s barokní výzdobou, jejíž současná podoba pochází z XV. století (nejstarší budova ve městě), kapli sv. Anny z XVI. století, při níž se nachází bašta s bránou zvaná Wojanowską z XV. století, kostel sv. Kříže z počátku XVIII. století, největší z šesti tzv. „kostelů lásky“ postavených v Dolním Slezsku, která může pojmut až 4 020 osob, palác Schaffgotschów z XVIII. století, Cysterciánský soubor klášterních budov s kostelem sv. Jana Křtitele s bohatou barokní výzdobou, který je v současnosti užíván pravoslavnou církví se zasvěcením sv. Petru a Pavlu, zříceninu zámku Chvojnik položenou v nadmořské výšce 627 metrů a postavenou v letech 1353 - 1364 Bolkem II. Swidnickim.

Hospodářství

Jelenia Góra je významným hospodářským střediskem se značnou dynamikou rozvoje. **Průmysl** vykazuje značnou oborovou rozmanitost. Převažuje průmysl **chemický, strojírenský, sklářský a textilní**. Mezi mnoha podniky je dobré jmenovat Farmaceutický podnik JELFA, Jeleniogórský slévárenský závod ZREMB, Jeleniogórský závod na výrobu optiky, Hutě technického skla a Pádelnu ANILUX. V Jeleniej Górze pracuje více než 250 společností se zahraničním kapitálem.

Školství

Město je jedním ze středisek vzdělávání a vědy v Dolním Slezsku s nadregionálním významem. Je tu 45 středních škol a 4 vyšší školy, regionální fakulta hospodářství a turistiky ***Ekonomické akademie*** ve Wroclawi., pobočka Wroclavské polytechniky, Wroclavská Univerzita a Zemská vyšší odborná škola - krkonošské kolegium.

Kultura, sport

V Jeleniej Górze působí mnoho kulturních institucí s nadlokálním dosahem, mimo jiné dvě divadla, tři muzea, filharmonie a umělecká galerie. Podmínky pro ***provozování sportů*** a různých forem ***rekreace*** vytváří tři stadiony, sportovní hala s hledištěm, 11 tenisových kurtů, 3 otevřené a 2 kryté plovárny, střelnice a jiná sportoviště. Aeroklub nabízí turistické vyhlídkové lety nad městem i jeleniegórskou kotlinou. V Evropě je proslulá tzv. ***krkonošská vlna*** (kerkonoska fala), která od sedmdesátých let přitahuje piloty větroňů nejen z tohoto regionu.

Jelenia Góra je ***městem se značným rozvojovým potenciálem***, disponuje mnohými výhodami, které zvyšují atraktivitu města pro investice. Mezi nejvýznamnějšími výhodami můžeme jmenovat: atraktivní polohu, mnoho turistických, lázeňských a rekreačních lákadel v nejbližším okolí, velmi dobrou komunikační dostupnost, dobře rozvinutou infrastrukturu místního obchodu a velký potenciál kvalifikovaných pracovních sil.

Kamiennogórski

Okres z východu hraničí s walbrzyským, ze severu s jaworským, ze západu s jeleniogórským okresem a z jihu s Českou republikou (hraniční přechod pro nákladní i osobní přeshraniční styk je v Lubawce). Administrativně tvoří okres společně městská obec Kamienna Góra, městsko-vesnická obec Lubawka a vesnické obce Marciszów a Kamienna Góra. Na rozloze 396 km² zde žije 49,3 tisíc obyvatel.

Geografické prostředí

Okres leží v oblasti středních a západních Sudet. Rozprostírá se na území kamiennogórske kotliny, Lasockého hřebenu, Janowických rudav, Kaczawských hor, Kruczych hor, pásma Černého lesa a Zaworů. Do nitra kotliny je možné vstoupit přes Lubawskou bránu, která je svou polohou nejvýhodnějším průchodem přes hory, které tady nepatří mezi nejvyšší, ale jsou atraktivní *velikou různorodostí geologického složení* a četnými skalními útvary. Vrcholky a úbočí se značným sklonem pokrývají převážně smrkové lesy, ostatní druhy listnatých a jehličnatých dřevin tvoří dohromady jen 10% celkové dřevní masy. V obci Lubawka při hranici s Českou republikou se zachovaly zbytky původního pralesa.

Centrem Kamiennogórske kotliny protéká řeka Bobr, která je největším levostranným přítokem Odry. Ostatní řeky protékající územím okresu jsou jeho přítoky. Jako *zabezpečení proti povodním* byly v prvních letech 20. století zbudovány přehrady v Bokówce na Bobru a v Krzeszówku na Zadrnie. Později, v 80. letech, byla přehrada v Bukówce rozšířena a v současnosti přehrada pojme 16,75 mil. m³ s rezervou 2 mil. m³ pro případ povodní a její celková rozloha je 199 ha.

Na území okresu rostou chráněné horské rostliny. Nejbohatší rostlinná společenství jsou na jižních svazích Janovických rudav, v údolích Kruczych hor a v údolích Lasockého hřebene. Do budoucna je plánováno vytvoření rostlinných rezervací v těchto lokalitách.

Cestovní ruch

Jednou z nejmalebnějších částí okresu je *Rudavský krajinný park* (Rudawski Park Krajobrazowy). Je atraktivní přírodním bohatstvím i zajímavými architektonickými památkami skrytými v parku. Prostor parku je bohatý na zvířectvo a rostlinstvo. Je možné zde spatřit divoká prasata, jeleny, srny, ježky, koroptve, jestřáby, labutě, netopýry, lasice, vydry a ondatry. *Turisticky atraktivní* jsou též pozůstatky dolů na pyritonosné lupky známé pod názvem Barevná jezírka (Kolorowe Jeziorka). Mezi chráněná území patří: Kruczy Kamień - geologicko-krajinná rezervace

o rozloze 20,2 ha; chráněnými přírodními útvary jsou zde svahy a vrchol Kruczej Skaly. Dále také Glazy Krasnoludków – geologická rezervace o rozloze 9 ha. Tvoří ji skalní útvary ve tvaru kazatelen, holí, hřibů a věží. Výška jednotlivých útvarů je v rozmezí od 5 do 30 metrů. Práce na vytvoření Krajinného parku Kruczych hor (Park Krajobrazowy Gór Kruczych) jsou u konce. Zajímavostí je tzv. Ďábelská hůl (Diabelska Maczuga) - osamocená skála (pomník přírody) s výškou 7,5 m a obvodem 19 m, vytvořená z křídových pískovců. V roce 1913 byla do skalní stěny vytesána data 1813 – 1913 na znamení výročí Bitvy národů u Lipska.

Kultura

Na území okresu je mnoho *historických památek*. Mezi nejvýznamnější patří: soubor budov opatství cysterciánů v Krzeszowie – památka mezinárodní úrovně, fragmenty obranných zdí z XV. století v Kamiennéj Górze, kostel sv. Petra a Pavla z XIII. století v Kamiennéj Górze, zřícenina hradu ze XIV. století v Kamiennéj Górze (shořel v roce 1964), renesanční a barokní zděné domy z XVII. a XVIII. století v Kamiennéj Górze, tkalcovské domy v Chelmsku Śląskim, náměstí s domy s podloubími z XVIII. století v Lubawce a barokní oltáře v kostele sv. Kryštofa z XVIII. století v Lubawce.

Hospodářství

Na území okresu bylo vytvořeno Speciální kamiennogórské pásmo drobného podnikání (Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna Malej Przedsiębiorczości) nabízející úplné osvobození od daní při nízkých investičních nákladech do 400 tisíc Euro nebo při počtu zaměstnanců nižším než 40 osob. Dobré podmínky pro rozvoj *těžebního průmyslu a stavebních materiálů* jsou spojeny s výskytem značných zásob minerálních surovin (dolomitů, pískovců vysoké jakosti a kaolínů). V regionu se rozvíjí široká síť *restaurací a hotelů*, hustota a stav turistických cest staví okres na druhé místo (po Krkonoších). Základní obchodní infrastrukturu tvoří 4 pobočky a delegovaná pracoviště bank (všechny sídlí v Kamiennéj Górze) a 6 pojišťovacích institucí.

Školství, zdravotnictví

V okrese je jedna nemocnice v Kamiennéj Górze, Soubor odborných škol (Zespół Szkół Zawodowych), Soubor *zemědělských škol* (Zespół Szkół Ogólnokształcących) .

Lubański

Geografické prostředí

Okres leží v západní části dolnoslezského vojvodství a hraničí se zgorzeleckým, bolesławickým a lwóweckým okresem a s Českou republikou. Město Lubań je *sídlem okresních institucí*. Okres v sobě zahrnuje městskou obec Lubań a Świerodów Zdrój, městsko-vesnickou obec Leśna a vesnické obce: Lubań, Olszyna, Platerówka a Siekierczyn. Jejich celková rozloha je 428 km² a žije zde více než 60 tisíc obyvatel.

Geograficky oblast okresu leží v malebné krajině Sudetského podhůří. Největší řekou jí protékající je Kwis.

Hospodářství

Zdrojem obživy obyvatel je *těžební průmysl, nábytkářský a textilní průmysl, obchod a zemědělství*. Na území obcí Leśna a Świeradow Zdrój je prováděno intenzivní lesní hospodářství a to obzvláště těžba dřeva. Přírodním bohatstvím je kvalitní půda, těžená pro potřeby staveb silnic, železnic a budov, keramická hlína, šterky, písky, žuly a radonové minerální vody. *Výhodou pro potencionální investory* je velmi dobrá dostupnost komunikací a sousedství hranic s Českou republikou a Německem. Pro obce na území okresu byl zaveden *preferenční systém v oblasti daňových úlev* pro usnadnění investování. V krátké době má vzniknout Lubaňská agentura okresního rozvoje (Lubańska Agencja Rozwoju Powiatu).

Cestovní ruch

Zvláštní poznámku zasluhuje *turistika*. Świeradow Zdrój je známým střediskem zimních sportů v Jizerských horách navštěvovaným často zahraničními turisty využívajícími služeb zdejších lázní, rekreačních zařízení a pensionů. Léčí se tu poúrazové stavy a revmatické choroby a také cukrovka a parodontóza. *Lázně* „Czerniawa“ se specializují na léčení nemocí dýchacího ústrojí u dětí. Okolí Świeradowa zasahuje do *Chráněného krajinného území* Krkonoše - Jizerské hory. Na Kwise jsou dvě vodní nádrže: Złotnické a Leśniańské jezero, na kterých je možné provozovat veslování, plachtění, windsurfing a lovení ryb na udici. Leśna je známým střediskem sjíždění divoké vody.

V Lubaniu, který je sídlem okresních institucí, své služby nabízí mnoho středisek kultury a sportu, dvě místní televize a vydavatelství novin.

Jsou tu dva polsko-české hraniční přechody: v Czerniawie a Miłoszowie.

Kultura, sport

Na území okresu je *mnoho památek*, mimo jiné zřícenina hradu Świecie, hrad Czocha z poloviny XII. století, barokní palác v Biedzychowicach, kostel sv. Kateřiny Alexandrijské v Rudzicy, věž Trynitsarska a systém obranných zdí se vstupní baštou (Baszta Bracka) z XIV. století a také renesanční radnice z XVI. století v Lubaniu. Je zde i mnoho chráněných památek živé i neživé přírody, například 1000-letý tis v Henrykowie anebo čedičové sloupy v Lubaniu.

Základ pro provozování *sportu a široce pojaté rekreace* tvoří stadiony a sportovní haly, tenisové kurty, bazény, plovárny a amfiteátr. Velká část těchto objektů však vyžaduje technickou rekonstrukci.

Lubaň je sídlem Jihozápadního fora územní samosprávy Pohraničí (Południo-Zachodowy Forum Samorządu Terytorialnego „Pogranicze“). Forum v poslední době navázalo kontakty s Křesťansko-veřejným vzdělávacím spolkem (Chrześcijańsko-Spoleczny Stowarzyszenie Edukacyjny) v Miltitz (Saskonia), především s cílem pomoci rozvoji vesnických oblastí. Jednotlivé obce spolupracují s mnoha zahraničními středisky.

Lwówecki

Okres sousedí s boleslawieckým, lubáňským, jeleniogorským a zlotoryjským okresem a na jihu hraničí s Českou republikou. Okres dohromady tvoří 5 městsko-vesnických obcí: Gryfów Śląski, Lubomierz, Lwówek Śląski, Mirsk a Wleń.

Geografické prostředí

Okres leží v severozápadní části Dolního Slezska, mezi údolím Bobru a Kwisy, zasahuje částečně do Kačavských a Jizerských hor. Tato poloha vytváří nezvykle *pestrou* krajinu. Setkáváme se zde s nížinami i horami. Na rozloze 710 km² zde žije necelých 52 tisíc obyvatel. Na území okresu se nachází i jedno z nejmenších měst v Polsku - Lubomierz, čítající 2 044 obyvatel.

Cestovní ruch

Síť turistických tras, cyklistických stezek, vodní plochy a terén vhodný pro zimní sporty ve spojení s přírodními krásami a okolní krajinou vytváří dokonale podmínky pro *turistiku*. Díky minerálním vřídům je obec Wleń léčebným a rekreačním místem již od konce XIX. století.

Jsou zde přitažlivé terény pro myslivce (lesy bohaté na lovnou zvěř zaujímají 40% plochy obce Mirsk) a rybáře (hojnost pstruhů, lipanů, štik a sumců v řekách Kwisa a Bobr). *Sběratelé drahokamů* mohou nalézt ametysty, acháty, granáty a jaspisy. Poblíže Wlenia se nachází přehradní hráz na Bobru o délce 290 m a výšce 62 m tvořící sedmikilometrovou vodní plochu, na které je možné veslovat, plachtit a provozovat windsurfing.

Údolí Bobru je krajinným parkem, do kterého spadá celá obec Wleń, a části obcí Lubomierz a Lwówek Śląski. Jsou zde také dvě přírodní rezervace: Jizerské rašeliniště a Zámecká hora ve Wlenu se zříceninou středověkého zámku.

Kultura

Bohatou historií okresu dokumentuje množství *historických památek*. K nejvýznamnějším můžeme zařadit: zříceninu hradu z XIII. století ve Wlenu (nejstarší zděný hrad v Polsku), palác a kostel sv. Jadwigy z druhé poloviny XVII. století ve Wlenu, pravidelný systém městského stavitelství z přelomu XVII. a XVIII. století v Mirsku, barokní kostel z XVIII. století v Lubomierzu, který může pojmout až 7 000 věřících, goticko-renesanční radnici a unikátní soubor středověkých městských opevnění v Lwówku Śląskim, radnici postavenou v roce 1525 v Gryfowie Śląskim, zříceniny hradu z XII. století v Proszówce.

Hospodářství

Na území okresu jsou bohaté naleziště stavebního kamene, vápence, anhydritu, zdokumentované, ale nevyužívané naleziště cínu a olova, a také prameny minerálních vod. Struktura průmyslu je velmi diferenciovaná. Působí zde *těžářské podniky, lehký průmysl, kovodělný, elektronický, dřevařský a chemický průmysl a průmysl stavebních materiálů*. Jeho rozmístění je nerovnoměrné. Většina průmyslových firem je soustředěná do obcí Gryfów a Lwówek Śląski. V okrese je široce rozvinutá *obchodní infrastruktura* - působí zde 7 poboček bank, 4 pracoviště pojišťoven a finanční úřad.

Zdravotnictví, školství

Na území okresu jsou dvě nemocnice (v Gryfowie Śląskim a v Lwówku Śląskim) a šest středních škol.

Doprava

Bezprostřední sousedství České republiky a blízkost hranic s Německem je jednou z příčin toho, že okres je *křižovatkou železničních a silničních tras* mezinárodního významu. Procházejí tudy hlavní tratě: Stockholm - Praha, Berlín - Krkonoše, Ukrajina - Německo.

Zgorzelecki

Je v plném slova smyslu hraničním okresem, přímo sousedí s Českou republikou i s Německem. Rozloha okresu je 838 km², žije zde přes 101 tisíc obyvatel. Dohromady ho tvoří dvě městské obce: Zgorzelec a Zawidów, tři městsko-vesnické obce: Bogatynia, Węgliniec a Pieńsk a dvě vesnické obce: Sulików a Zgorzelec.

Geografické prostředí

Severní část okresu leží v území Dolnoslezských lesů, které dělí řeka Kwis na *Zgorzelecký prales* (na západ od řeky) a *Boleslawiecký prales* (na východ od řeky). Vyskytují se tu rozsáhlé lesní plochy bohaté na hříby a lesní jahody. V jejich lesním porostu výrazně převažují borovice. Zvláštěností této oblasti je vysoký počet *ledovcových jezírek a bažin*. V obci Węgliniec, jejíž 80% povrchu zabírají lesy, se nalézá rašeliništní rezervace s porostem borovice blatky, která je evropským unikátem.

S jeho geopolitickou polohou je svázán i velký počet hraničních přechodů pro pěší, osobní i nákladní dopravu (v Zgorzelcu, Jędrzychowicach, Zawidowie, Sienawce a Porajowie), které jsou jednou z významných výhod okresu a přejí rozvoji celních, zasilatelských a také směnárenských služeb. Velmi dynamicky se rozvíjí i hotelové a gastronomické služby.

Jiný charakter má naopak část okresu, na kterou zasahuje část Jizerského podhůří. Nejvíce na západ leží údolí Lužické Nisy, které v sobě skrývá i stará řečiště. V tzv. turoszowském vaku (jmenuje se podle charakteristické podoby průběhu polské hranice) se nachází Turossowska kotlina ohraničená od severu Wyniosłością Działoszyńską, sahající do 363 m n.m.

Kultura

Mezi *nejvýznamnější památky* nacházející se na území okresu je možné jmenovat: soubor historických domů ve Zgorzelci, zachovalé středověké místní uspořádání v Zawidowie, zajímavá nádražní budova z druhé poloviny XIX. století ve Węglińcu, kostel sv. Petra a Pavla z XVII. století v Bogatyni, lužické domy z XVII.-XIX. století v Bogatyni. Ve Zgorzelcu je hřbitov hrdinů II. armády polského vojska, na kterém spočívají ostatky 3 423 vojáků, kteří zahynuli při osvobození Odry a Lužické Nisy.

Hospodářství

V okrese se nachází bohaté naleziště uhlí, šterku, písku a čedičů. Zgorzelecký okres je *průmyslovou oblastí*. Obec Bogatynia je *nejprůmyslovější* oblastí Dolního Slezska; působí zde jeden z největších dolů na hnědé uhlí v Polsku a hnědouhelná tepelná elektrárna. Město Węgliniec je důležitým železničním uzlem s mezinárodním významem. Četné bankovní a pojišťovací instituce tvoří plně zabezpečenou základnu infrastruktury obchodu.

Sport

Pro provozování sportů a různých druhů rekreace slouží sportovní komplex s krytým bazénem ve Zgorzelci a velké množství dalších sportovních hřišť. Známým rekreačním střediskem je vodní plocha Witka, kde je možné provozovat různé vodní sporty.

Školství

V okrese je 7 středních škol, z toho většina ve Zgorzelci. Působí zde také právní a administrativní fakulta Wroclawské Univerzity.

Złotororyjski

Okres dohromady tvoří dvě městské obce: Złotoryja a Wojcieszów, městsko-vesnická obec Świerzawa a tři vesnické obce: Pielgrzymka, Zagrodno a Złotoryja. Jeho rozloha činí 575 km² a žije zde přes 48 tisíc obyvatel. Hraničí s boleslawieckým, legnickým, jaworkým jeleniogórkým a lwóweckým okresem.

Geografické prostředí

Okres leží v pásnu Kaczawských hor a Kaczawského podhůří, je charakteristický zajímavým vrásněním okolní krajiny. Hlavní vodní cestou je řeka Kaczawa.

Cestovní ruch

Malebně položené a četné památky jsou jednou z příčin, že okres patří k nejzajímavějším a *nejpěknějším* v Polsku. Množství turistických tras, mimo jiné „Cesta vyhaslých vulkánů“ a „Cesta piastovských zámků“ přitahuje turisty i ze zahraničí. Kaczawské hory kolem Wojcieszowa nabízí dokonalé podmínky pro horolezectví a prolézání jeskyň. *Nejbohatší naleziště achátů* v Polsku přitahuje mnoho hledačů těchto krásných minerálů s neopakovatelnou barevností. V minulosti se vyskytovaly hojně v náplavech zlatonosných písků a štěrků. Dnes jsou pořádány *závody v rýžování zlata*. V roce 2000 se v Złotoryi odehrálo Mistrovství světa v této zajímavé činnosti. Na území okresu se nachází 3 *krajinné parky*: na západě Krajinný park údolí Bobru, na jihu Rudawský krajinný park, na východě Krajinný park Chelmy. Mezi všemi přírodními hodnotami okresu vynikají skalní přírodní rezervace „Wileza Góra“ v Złotoryi s unikátní skladbou čedičových skal připomínajících plátky květů růže, rezervace „Góra Miłek“ v Wojcieszowie, rezervace „Krucze Skaly“, Ostrzyca Proboszczowicka nazývaná Slezská Fudžijama – kužel vyhaslé sopky vysoký 501 m n.m., na jehož vrchol vedou kamenné schody.

Kultura

Nachází se zde mnoho památek, mezi nimiž můžeme vyjmenovat: Kowalskou baštu a obranné zdi v Złotoryi, starý zlatý důl „Aurelia“ v Złotoryi, zámek a palác v Gródzcu (odehrávají se zde rytířské bitvy a turnaje), palác v Proboszczowie, zříceninu hradu v Rokitnicy, historické hutní pece v Leszczynia, kostel sv. Jana a sv. Kateřiny v Świerzawie.

Na území okresu se nachází mnoho sportovních a rekreačních zařízení. V Złotoryi je nemocnice a 2 střední školy. Základní infrastrukturu obchodu tvoří 4 bankovní a 3 pojišťovací instituce.

Žarski

Sídlm okresních úřadů je město Žary, dynamicky se rozvíjející průmyslové středisko. Fungují zde také instituce podporující obchod, jejichž působnost často překračuje hranice okresu. Město Žary bylo zařazeno do první patnáctky (z 260) investičně nejatraktivnějších měst.

Geografické prostředí

Okres slučuje dvě mětské obce Lęknica a Žary, dvě městsko-vesnické obce Jasień a Lubsko a šest vesnických obcí Brody, Lipinki Łużyckie, Przewóz, Trzebiel, Tuplice a Żary. Jejich společná rozloha je 1 394 km² a žije zde více než 102 tisíc obyvatel.

Kultura

Mezi nejvýznamnější památky okresu patří: palác a evangelický kostel z XVII. století v Brodách, barokní palác z XVIII. století v Jasieniu, kostel ze XIV. století v Lipinkách Łużyckích, renesanční radnice ze XVI. století v Lubsku, hradní věž ze XIII. století v Przewozie, hrad Dewinów-Bibersteinów ze XIII. století v Żarach, radnice z přelomu XIV. - XV. století a fragmenty zdí s dvěma obrannými věžemi v Żarach.

V okrese působí dvě nemocnice a čtyři zemědělské školy. Velkým přírodním bohatstvím okresu jsou lesy zabírající více než polovinu jeho rozlohy. Spolu s Mužakowským parkem tvoří velmi dobré podmínky pro rozvoj turistiky.

Partnerské vztahy

Okres spolupracuje s německými okresy Sprewa-Nysa a Niederschlesischer Oberlausitzkreis. Spolupráce zahrnuje výměnu zkušeností mezi úřady a iniciuje navazování kontaktů v oblasti školství, kultury, rekreace atd. Okresy si předsevzaly obnovit Mužakowský park ležící po obou stranách hranice do původní podoby a otevření nových hraničních přechodů. 1. března 2000 starostové okresů žarského a Niederschlesischer Oberlausitzkreis podepsali v Bad Muskau smlouvu o partnerství.

Tabulková část

Základní ukazatele

Počet obcí, obyvatelstvo, rozloha, hustota

Ukazatel	Počet obcí	Obyvatelstvo			Rozloha v ha	Hustota obyvatel na 1 km ²
		celkem	muži	ženy		
ČÁST ČESKÁ						
Celkem						
1995	235	483 336	235 196	248 140	3 545	136
1999	235	483 571	235 392	248 177	3 545	136
Okresy:						
Česká Lípa						
1995	60	104 771	51 532	53 239	1 137	92
1999	60	105 807	51 914	53 893	1 137	93
Jablonec nad Nisou						
1995	34	88 758	42 613	46 145	402	221
1999	34	88 291	42 476	45 815	402	220
Liberec						
1995	57	159 605	77 517	82 088	925	173
1999	57	159 445	77 482	81 963	925	172
Semily						
1995	65	75 840	36 947	38 893	699	108
1999	65	75 469	36 840	38 629	699	108
Šluknovský region						
1995	19	54 362	26 587	27 775	382	142
1999	19	54 559	26 680	27 879	382	143
ČÁST NĚMECKÁ						
Celkem						
1995	129	566 219	273 829	292 390	3 148 ^{a/}	180
1999	99	539 814	262 936	276 878	3 148 ^{a/}	172
Města na úrovni okresu:						
Görlitz						
1995	1	67 980	31 942	36 038	67	1 011
1999	1	62 871	29 815	33 056	67	935
Hoyerswerda						
1995	1	60 595	29 540	31 055	86 ^{a/}	704
1999	1	52 249	25 426	26 823	86 ^{a/}	607

a/ Některé změny v katastrálním území nebyly dosud vykázány

Základní ukazatele

Počet obcí, obyvatelstvo, rozloha, hustota (pokračování)

Ukazatel	Počet obcí	Obyvatelstvo			Rozloha v ha	Hustota obyvatel na 1 km ²
		celkem	muži	ženy		
ČÁST NĚMECKÁ (dokončení)						
Okresy:						
Bautzen						
1995	38	162 547	78 733	83 814	955	170
1999	30	159 127	77 886	81 241	955	167
Löbau - Zittau						
1995	47	163 392	78 106	85 286	699	234
1999	38	157 472	76 115	81 357	699	225
Niederschlesischer Oberlausitzkreis						
1995	42	111 705	55 508	56 197	1 340	83
1999	29	108 095	53 694	54 401	1 340	81
ČÁST POLSKÁ						
Celkem						
1995	63	740 051	359 078	380 973	6 926	107
1999	63	736 767	356 866	379 901	6 926	106
Město na úrovni okresu:						
Jelenia Góra						
1995	1	93 460	44 031	49 429	88	1 065
1999	1	93 407	43 923	49 484	109	857
Okresy:						
bolesławiecki						
1995	6	89 407	43 833	45 574	1 303	69
1999	6	89 760	43 999	45 761	1 303	69
jeleniogórski						
1995	9	67 683	32 563	35 120	649	104
1999	9	67 016	32 135	34 881	628	107
kamiennogórski						
1995	4	49 586	24 244	25 342	396	125
1999	4	49 010	23 896	25 114	396	124
lubański						
1995	7	60 394	29 099	31 295	428	141
1999	7	60 093	28 963	31 130	428	140

Základní ukazatele

Počet obcí, obyvatelstvo, rozloha, hustota (dokončení)

Ukazatel	Počet obcí	Obyvatelstvo			Rozloha v ha	Hustota obyvatel na 1 km ²	
		celkem	muži	ženy			
ČÁST POLSKÁ (dokončení)							
Okresy:							
lwówecki							
	1995	5	51 874	25 303	26 571	710	73
	1999	5	51 442	25 071	26 371	710	73
zgorzelecki							
	1995	7	101 267	49 639	51 628	838	121
	1999	7	100 508	49 076	51 432	838	120
zlotoryjski							
	1995	6	48 017	23 492	24 525	575	83
	1999	6	47 639	23 265	24 374	575	83
żarski							
	1995	10	102 220	49 545	52 675	1 393	73
	1999	10	102 355	49 651	52 704	1 394	73
Obce z okresů nepatřících k ERN							
	1995	8	76 143	37 329	38 814	545	140
	1999	8	75 537	36 887	38 650	545	139

Základní ukazatele

Rozloha okresů, bilance půdy

Ukazatel	Celkem	z toho				
		zastavěná plocha	zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	
ČÁST ČESKÁ						
Celkem						
ha	354 490	5 776	156 933	156 201	5 169	
v %	100,0	1,6	44,3	44,1	1,4	
Okresy:						
Česká Lípa						
ha	113 704	1 611	45 987	50 886	667	
v %	100,0	1,4	40,4	37,0	1,5	
Jablonec nad Nisou						
ha	40 228	792	13 032	22 240	613	
v %	100,0	2,0	32,4	55,3	1,5	
Liberec						
ha	92 490	1 642	44 485	38 784	813	
v %	100,0	1,8	48,1	41,9	0,9	
Semily						
ha	69 887	1 022	37 623	25 886	667	
v %	100,0	1,5	53,8	37,0	1,0	
Šluknovský region						
ha	38 181	709	15 806	18 409	409	
v %	100,0	1,9	41,4	48,2	1,1	
ČÁST NĚMECKÁ (1997)						
Celkem						
ha	314 310	30 838	158 392	98 109	8 834	
v %	100,0	9,8	50,4	31,2	2,8	
Města na úrovni okresu:						
Görlitz						
ha	6 302	1 834	2 921	356	78	
v %	100,0	29,1	46,4	5,6	1,2	
Hoyerswerda						
ha	8 782	1 506	2 105	4 368	233	
v %	100,0	17,1	24,0	49,7	2,7	

Základní ukazatele

Rozloha okresů, bilance půdy (pokračování)

Ukazatel	Celkem	z toho				
		zastavěná plocha	zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	
ČÁST NĚMECKÁ (dokončení)						
Okresy:						
Bautzen						
ha	95 546	9 053	58 281	21 178	2 938	
v %	100,0	9,5	61,0	22,2	3,1	
Löbau - Zittau						
ha	69 850	7 873	45 284	14 261	436	
v %	100,0	11,3	64,8	20,4	0,6	
Niederschlesischer Oberlausitzkreis						
ha	133 830	10 572	49 801	57 946	5 149	
v %	100,0	7,9	37,2	43,3	3,8	
ČÁST POLSKÁ						
Celkem						
ha	692 599	49 117	315 338	290 361	9 466	
v %	100,0	7,1	45,5	41,9	1,4	
Město na úrovni okresu:						
Jelenia Góra						
ha	10 836	2 474	4 238	3 565	237	
v %	100,0	22,8	39,1	32,9	2,2	
Okresy:						
bolesławiecki						
ha	130 326	7 189	39 509	65 400	1 049	
v %	100,0	5,5	30,3	50,2	0,8	
jeleniogórski						
ha	62 821	4 909	25 001	30 959	917	
v %	100,0	7,8	39,8	49,3	1,5	
kamiennogórski						
ha	39 613	2 899	21 601	14 331	401	
v %	100,0	7,3	54,5	36,2	1,0	
lubański						
ha	42 819	3 444	27 648	10 316	724	
v %	100,0	8,0	64,6	24,1	1,7	

Základní ukazatele

Rozloha okresů, bilance půdy (dokončení)

Ukazatel	Celkem	z toho				
		zastavěná plocha	zemědělská půda	lesní půda	vodní plochy	
ČÁST POLSKÁ (dokončení)						
Okresy:						
lwówecki						
ha	70 994	4 738	39 999	24 413	1 050	
v %	100,0	6,7	56,3	34,4	1,5	
zgorzelecki						
ha	83 811	6 178	32 438	39 464	1 627	
v %	100,0	7,4	38,7	47,1	1,9	
złotoryjski						
ha	57 545	3 904	40 609	11 737	471	
v %	100,0	6,8	70,6	20,4	0,8	
żarski						
ha	139 349	9 191	51 180	74 087	2 335	
v %	100,0	6,6	36,7	53,2	1,7	
Obce z okresů nepatřících k ERN						
ha	54 485	4 191	33 115	16 089	655	
v %	100,0	7,7	60,8	29,5	1,2	

Okresní úřad Jablonec nad Nisou
Podhorská 62, 467 52 Jablonec nad Nisou
Telefon: +420 428 419111

Český statistický úřad,
Krajská reprezentace Liberec
U Jezu 2, Liberec
Telefon: +420 48 5226405

Statistisches Landesamt
des Freistaates Sachsen
Macherstrasse 31, Kamenz
Telefon: 0049 3578 33 1099

Urząd Statystyczny we Wrocławiu
Ul. Olawska 31, Wrocław
Telefon: 0048 713 44-20-71